

בבית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

עמ"צ 59736-01-20

בפני כב' הרכב השופטים:

חננאל שרעבי, אב"ד

אספרנצה אלון

אילת דגן

בענין הקטינה: פלונית

באמצעות האפוטרופא לדין עו"ד הדס ליס (סיוע משפטי)

המערערת: אלמונית

ע"י ב"כ עו"ד כנרת זמורה פרנקו (סיוע משפטי)

נגד

המשיבים: 1. היועץ המשפטי לממשלה

ע"י ב"כ עו"ד נסרין נאסראלדין נאשף

מהלשכה המשפטית משרד הרווחה והשירותים החברתיים

2. פלוני

ע"י ב"כ עו"ד חן שטח (סיוע משפטי)

פסק דין

השופט חננאל שרעבי, אב"ד:

1. עסקינן בערעור על פסק דינו של בית משפט לענייני משפחה בחיפה (כב' השופטת הבכירה שושנה ברגר) מיום 1.1.2020 בתיק אמצ 2/18 (להלן: "פסק הדין"), במסגרתו הוכרזה הקטינה כבת אימוץ ביחס להוריה באימוץ סגור, ונשללה אפשרות גידול הקטינה במשותף על ידי האם והסבתא (אימה של האם).

רקע

1

2. בתאריך 15.1.2018 הגיש היועמ"ש בקשה להכרזת הקטינה, ילידת 17.8.2016 (כיום כבת שלוש שנים וחצי), כבת אימוץ כלפי הוריה (להלן: "הקטינה").

3

3. המערערת, האם, ילידת שנת 14.10.1994 היא אימה של הקטינה (להלן: "האם"), והמשיב 2 (להלן: "האב"), יליד שנת 1981, הוא אביה של הקטינה.

5

הקטינה נולדה להוריה כשאינם נשואים.

6

לצורך הליך זה, מונה לקטינה אפוטרופא לדין, עו"ד הדס ליס.

7

4. הוריה של הקטינה מאובחנים כסובלים מהפרעה סכיזו-אקטיבית, מטופלים דרך קבע בטיפולים תרופתיים פסיכיאטריים ואושפזו אשפוזים פסיכיאטריים במהלך חייהם.

9

5. האב, כפי שאף עולה מעובדות פסק הדין ומתסקיר העו"ס לחוק אימוץ ילדים (ת/12), סובל מהתמכרות לאלכוהול וסמים, מעבר לבעיות הנפשיות החמורות מהן סובל, בעל הרשעות פליליות רבות אותן החל לצבור כבר בהיותו בן 17 (ת/3), אינו מקיים אורח חיים עצמאי ומתגורר עם הוריו ואחיו, שגם סובלים ממחלות נפש. שיתוף הפעולה שלו עם הרשויות לקוי, ובמהלך תקופה מסויימת אף הכחיש כי הקטינה היא בתו. בסופו של יום, האב נפגש עם הקטינה שלוש פעמים בלבד במרכז הקשר, שכן, באחת הפעמים שהגיע למרכז הקשר, הוא היה תחת השפעת אלכוהול. בעקבות אירוע זה בית משפט לנוער הורה על הפסקת המפגשים בין האב לבין הקטינה עד להמצאת אישור מטעם גורם המטפל בו, כי אינו משתמש בסמים או באלכוהול, ואישור כזה לא הומצא עד ליום מתן פסק הדין. האב, מצידו, לא פנה בבקשה לחדש את המפגשים עם הקטינה ולא הביע כל רצון לגדלה או לראותה (סעיף 12 לפסק הדין).

20

במצב דברים זה, ולנוכח אי-שיתוף הפעולה מצידו של האב גם בהליך קמא (הוא לא התייצב אצל מומחית בית המשפט, הגב' אתיה חיות, לצורך עריכת בדיקת מסוגלות הורית, לא שיתף פעולה עם באת כוחו ולא התייצב לדיוני ההליך קמא, למעט דיון אחד), קבע בית המשפט קמא כי לא עלה בידי האב לסתור את עדויות עו"ס לחוק הנוער ועו"ס לחוק אימוץ ילדים כי אין ביכולתו לגדל את הקטינה. לכן כלפי האב קבע בית משפט קמא בפסק הדין, כי הוכחו עילות האימוץ הקבועות בסעיף 13(א)(4)(5)(7) לחוק אימוץ ילדים, התשמ"א – 1981 (להלן: "חוק האימוץ").

27

יצוין כי גם בישיבת הערעור שהתקיימה בתיק זה לא התייצב האב. לדברי באת כוחו שהתייצבה לדיון אך לא הגישה עיקרי טיעון במסגרתו, היא לא הייתה עמו בקשר בתקופה האחרונה, שכן היה מאושפז בבית החולים שער מנשה עקב מצבו הנפשי. לטענת באת כוחו, האב שוחרר בחודש שעבר אך הרגיש מאוד לא טוב. לכן לא הצליחה לשוחח איתו ולהסביר לו את פסק הדין, ואף לא הצליחה לקבל ממנו מידע (עמ' 3 לפרוטוקול ישיבת יום 10.2.20, שורות 23-27).

33

במצב דברים זה, בית משפט קמא הכריז על הקטינה כבת אימוץ כלפי האב, אשר לא ערער על פסק הדין, ולגביו פסק הדין חלוט.

35

- בהינתן זאת, ערעור זה מתמקד יותר במערערת וטענותיה, ופחות באב, שכן לנוכח התנהגותו והתנהלותו בהליך קמא ואי הגשת ערעור על ידו נגד פסק הדין, ניתן להבין ולהסיק כי משלים עם חוסר מסוגלותו ההורית לגדל את הקטינה.
6. האם, אמה של הקטינה, מתגוררת עם אמה (להלן: "הסבתא") בשוב... היא מוכרת לשירותי הרווחה מאז היותה ילדה כבת שש שנים וחצי. אז הוצאה ממשמורת אימה (הסבתא), לבקשת הסבתא, וסודרה במסגרת חוץ ביתית.
- כפי שפורט בפסק הדין (בסעיף 21), מערכת היחסים שבין האם לסבתא היתה מורכבת וטעונה במשך השנים. האם הוכרה כקטינה נזקקת בהיותה כבת 14 שנים, ואז גם החלו להתגלות הבעיות הנפשיות מהן היא סובלת, בגינן אף הוכרה כבעלת נכות על רקע נפשי על ידי המוסד לביטוח לאומי.
7. הקטינה היא בת יחידה של האם.
- כבר ביום 21.8.16, מספר ימים לאחר לידת הקטינה, נערכה ועדת תכנון טיפול והערכה בבית החולים בו נולדה הקטינה. סמוך לאחר מכן, ביום 25.8.16, ניתן על ידי בית המשפט לנוער צו ביניים, והקטינה הועברה למשפחת קלט חירום.
- ביום 22.12.16 הוכרזה הקטינה, בהסכמת האם, כקטינה נזקקת. תוקפם של צווי בית המשפט לנוער הוארך מעת לעת, וביום 16.1.17 הועברה הקטינה למשפחת אומנה עם אופק אימוץ, שם היא שוהה עד היום.
8. כלפי האם נטענה עילת האימוץ הקבועה בסעיף 13(א)(7) לחוק, הקובעת כי:
- "ההורה אינו מסוגל לדאוג לילדו כראוי בשל התנהגותו או מצבו, ואין סיכוי שהתנהגותו או מצבו ישתנו בעתיד הנראה לעין, על אף עזרה כלכלית וטיפולית סבירה כמקובל ברשויות הסעד לשיקומו".**
9. במסגרת ההליך קמא גם נבחנה האפשרות, כי הקטינה תישאר בידי האם ותגודל על ידה בסיוע הסבתא בבית הסבתא. נקדים ונאמר, כי גם אפשרות זו נשללה על-ידי השופטת קמא (סעיף 57 לפסק הדין), ונתייחס לכך בהרחבה להלן.
- חוות דעת מומחים**
10. שני מומחים בדקו את מסוגלותה ההורית של האם ואת הקשר שבין הסבתא לאם. המומחית שמונתה בהליך הנדון אף התייחסה במישרין למסוגלותה ההורית של הסבתא, והאפשרות כי תסייע לאם בגידול של הקטינה.
11. המומחה הראשון הוא ד"ר שפיק מסאלחה, פסיכולוג קליני (להלן: "המומחה"), שבדק את האם בתאריכים 22.5.17 ו- 29.5.17. מטרת הבדיקה היתה הערכת מסוגלותה ההורית של האם כלפי הקטינה, וזאת במסגרת הליך הנזקקות של הקטינה.
- את תיאור הביקור, מסקנותיו וקביעותיו, סיכם המומחה בחוות דעת מיום 1.6.17 שהוגשה לתיק בית המשפט בהליך הנזקקות, אך הוצגה גם בהליך האימוץ דנן.

1 לשתי הבדיקות הובאה גם הקטינה, כדי לבדוק את האינטראקציה שבין האם לקטינה.
 2 לשתי הבדיקות הוזמנה גם הסבתא. לפגישה הראשונה הגיעה הסבתא למספר דקות
 3 ומיהרה לצאת. לפגישה השניה הגיעה הסבתא באיחור, ממש בסוף המפגש.
 4 במצב דברים זה, ולנוכח הפגישות עם הסבתא, קבע המומחה לגבי הסבתא כדלקמן:

5 "בלט הניתוק שלה ממה שהילדה שלה (האם – ח"ש) עוברת. בכל
 6 אחד מהמפגשים הגיעה למספר דקות למרות שהיתה מוזמנת לפגוש
 7 אותי וגם את הנכדה שלה. לתינוקות לא התייחסה כלל ובראיון איתי
 8 אמרה מפורשות שאין היא רואה את עצמה לוקחת את... (האם) ואת
 9 התינוקות לביתה. היא גם לא הצליחה להסביר מה באופן מעשי היא
 10 מסוגלת לעשות עבור התינוקות. היא הדגישה את האמונה של...
 11 (האם) יש מספיק כוחות להיות עצמאית ולנהל את האימהות שלה
 12 ללא עזרה שלה" (ציטוט מעמ' 10 לחוות הדעת).

13 המומחה ערך מבחנים פורמליים לאם, מהם עולה לגביה כדלקמן: 12.

- 14 א. היא מתפקדת ברמה אינטלקטואלית ממוצעת נמוכה.
- 15 ב. היא סובלת מקשיי קשב וריכוז, שפוגעים גם בכושר הזיכרון שלה.
- 16 ג. הרמה שלה בביצוע פעולות חשבוניות היא של ילדה בגיל 11 שנים.
- 17 ד. חשיבתה אינה מורכבת, ומתקשה לחשוב על יותר מסיבה אחת לתופעה. חשיבה זו
- 18 מותאמת לילדה בגיל 12 שנים, ויש לה קושי להבין ולנתח תוצאות מורכבות.
- 19 ה. היא מתקשה להיות מעורבת בגירוי.

20 מסקנותיו של המומחה, לאור התצפיות שערך למערערת באינטראקציה עם הקטינה, 13.
 21 השיחות שקיים עימה והמבחנים הפורמליים, הם כדלקמן:

22 "...(האם) אם צעירה שסוחבת איתה חבילה כבדה של חסך רגשי,
 23 והפרעות נפשיות כרוניות שהשאירו אותה חסרות כלים בסיסיים
 24 להתמודד עם החיים, וחסרת כושר הסתגלות. מצבה הרגשי מופגן
 25 בחוסר יציבות, טמפרמנט חד והיעדר ויסות רגשי. בתקופות של לחץ
 26 היא חווה התקף פסיכוטי ומתוחזקת על ידי תרופות. היא אינה אדם
 27 אוטונומי, ומעולם לא הצליחה לנהל חיים עצמאיים.

28 הנ"ל חשה באי-היכולת שלה לממש את ההורות שלה כלפי
 29 התינוקות, והיא אומרת זאת בפירוש ומודה שאין ביכולתה לקבל
 30 אחריות על התינוקות. התקווה שלה, שהיא תשקם את מסוגלותה
 31 ההורית בעתיד, אינה ריאלית לאור הכרוניות של הקשיים ושל
 32 המחלה שלה. במקרה הכי אופטימלי הנ"ל תשפר את שיקום חייה
 33 היא.

34 אם הנ"ל תקבל משמורת על הילדה היא תעמיד את הילדה ואת עצמה
 35 בסיכון. היא לא תצליח לספק לילדה את צרכיה, לא תצליח להאכיל

אותה, ולאור הטמפרמנט הלא יציב שלה, היא עלולה לגרום נזק לילדה ולעצמה.

לאור הנאמר ניתן להעריך שאין ל... (אם) מסוגלות הורית כלפי התינוקת שלה... ושטובת הילדה היא לגדול עם הורים חליפיים שיספקו את צרכיה, ויבטיחו עבורה חיים נורמטיביים.

מאחר והסיכוי לשיקום ההורות של... (האם) בעתיד הינו קלוש, מומלץ כי הנ"ל כבר תעבור למשפחה שתאמץ אותה.

הנתונים במקרה של... (האם) מעידים שהיא לא תצליח לנהל קשר פתוח ובטוח עם משפחה שתאמץ את בתה. לאור זאת מומלץ שהאימוץ יהיה אימוץ סגור" (ציטוט מעמ' 11 לחוות הדעת).

14. בית משפט קמא, הגם שעמדה בפניו חוות דעתו של המומחה, לא הסתפק בה ומינה מומחית מטעמו לבחינת מסוגלותה ההורית של האם ושל הסבתא.

המומחית, הגב' אתיה חיות, פסיכולוגית קלינית (להלן: "המומחית"), הגישה ביום 4.2.19 חוות דעת לעניין מסוגלותה ההורית של האם (ת/16), וזאת לאחר שכבר ביום 10.12.18 הגישה חוות דעת לעניין מסוגלותה ההורית של הסבתא (ת/15).

15. את האם פגשה המומחית ארבע פעמים בחודשים יולי עד נובמבר 2018, כשבאחד המפגשים השתתפה אף הקטינה, והמומחית בחנה את האינטראקציה שבין האם לקטינה.

בחוות דעתה פרטה המומחית את תוצאות הבדיקה הפסיכו-דיאגנוסטית שערכה למערערת, ואף סיכמה את התצפית בפגישה שבין האם לקטינה.

מסקנותיה והמלצותיה סוכמו בעמ' 9-7 לחוות דעתה, כדלקמן:

"... (האם) הינה בעלת רמת אינטליגנציה גבולית ומראה מוגבלות ביכולת ההבנה, ההפשטה והתמודדות עם מורכבות... האם מגלה מעט מאוד משאבים וכוחות להתמודדות בכל התחומים... מגלה חולשה באזורים של חשיבה, תודעה, תובנה ומודעות עצמית... האם אינה חוברת כלל לרגשותיה ונמצאת במצב של חסימה רגשית גבוהה... יחסי האובייקט שלה מבוססים על תפיסות ילדותיות ותבניות שבלוניות... מחומרי המבחנים השונים עולה שאין ברשותה... מודל פנימי של יחידת הורה-ילד מטפחת ומזינה. תפיסת הבית והמשפחה רעועים ונטולי ממשות. לכן התבניות ההוריות והמשפחתיות שלה מבוססות על פנטזיות, מעט הסתכלות ריאלית והיעדר מקורות פנימיים להתבסס עליהם באימהות. אין לה את העוצמה כלל, וחסרה באוטונומיה ודפוסי התמודדות בוגרים וקומפלטניים.

ניתן לסכם ש... (האם) מגלה צמצום ופישוט מנטליים בולטים על רקע של חוסר בשלות כמבנה אישיות כמצב פרמננטי ולא זמני. ... (האם) חסרה בתשתית המאפשרת התפתחות ושגשוג וגם כיום מנגנוני

האוקואציה המסיביים בהם משתמשת, מותירים אותה ללא אופק של התפתחות ושיקום.

ממצאי התצפית מאששים את ממצאי האבחון...

מסוגלותה ההורית של... (האם) נמוכה מאוד והיא אינה מתאימה לגדל ילדה.

ל... (אם) לקות בכל התחומים, אותה אינה מוכנה לקבל ולה אינה מודעת כלל. היא אינה מוכנה לקבל עזרה מגורמים מקצועיים וגם הפוטנציאל להיעזר הינו נמוך, על כן האופק לשינוי אישיותי, להתפתחות ושיקום אינו קיים. היא אינה עצמאית כלל וככל שתידרש ממנה התמודדות מעט מורכבת, כך תרפה מהתמודדות. אם וכשיתגברו הלחצים, היא עלולה לקרוס נפשית.

... (האם) זקוקה מאוד לאישור שילדתה תישאר בחייה, אך אין לה משאבים וכוחות להעניק לה ולו את הדברים היסודיים ביותר.

על כן (האם) אינה יכולה לגדל את... (הקטינה) וההמלצה היא לאימוצה..."

16. כאמור, המומחית בדקה גם את מסוגלותה ההורית של הסבתא (...), ילידת 24.3.1972 כבת 48 שנים.

ציינה המומחית בפתח חוות דעתה מיום 10.12.18 ובהתייחס לסבתא, כי :

"היה קשה להשיג את שיתוף הפעולה של... (הסבתא) לעריכת האבחון. לאחר שדחתה את תחילת המפגשים, הגיעה לפגישה אחת שלאחריה ביטלה (ברגע האחרון) את שתי הפגישות שנקבעו. רק לאחר התערבות נוספת של בית המשפט הגיעה... (הסבתא) למפגש כשהיא מודיעה לי מראש שהאבחון יצטרך להסתיים בפגישה זו מאחר ולא תגיע יותר" (ציטוט מעמ' 2 לחוות הדעת).

בסופו של דבר התקיימו שתי פגישות בין המומחית לסבתא, שגם לה התבצעה בדיקה פסיכו-דיאגנוסטית, ואת ממצאיה ומסקנותיה סיכמה המומחית במילים הבאות (עמ' 6, 7 לחוות הדעת) :

"מסוגלותה ההורית של... (הסבתא) נמוכה בעלת מגבלות, אך אינה פסולה.

אלו המגבלות, כפי שניתן להסיק מחומרי האבחון, שיקשו עליה למלא את הפונקציות הנדרשות בגידול של נכדתה :

1. אימהותה של... (הסבתא) מבוססת יותר על צרכים של האזרה ולא על ממשות. מכאן שייתכן ותתעורר בעיה במוטיבציה שלה... מאחר ואינה קוראת תמיד את המציאות בצורה נכונה ואינה נמצאת מספיק בקשר עם הסיטואציה

המורכבת והשלכותיה במציאות, אחריותה עלולה להתרופף
עם הזמן.

2. בהיעדר מודל אימהי מופנם ממשי, אין ל... (סבתא) מהיכן
לשאוב מקורות של התייחסות רגשית, פיקוח וקשב
במצוקתו של האחר... (הסבתא) מכחישה את המצוקה
הינקותית של עצמה ועל כן מצוקה של ילדה קטנה עלולה
להישאר עבורה חלל והיעדר. כלומר, רגשותיו של הזולת אינן
מהדהדות בתוכה ולכן, קרוב לוודאי שלא תפענה, תבין
ותתייחס למצוקות של ילדה קטנה....".

17. במסגרת חוות דעתה בעניינה של האם, השלימה המומחית את הדיון באשר לאפשרות,
שהסבתא והאם ישתפו ביניהן פעולה לצורך גידולה של הקטינה.

הדגישה המומחית, כי נקודת המוצא של הדיון היא, ש... (האם) אינה מסוגלת לגדל לבד
את הקטינה. מכאן, שתפקידה של הסבתא אינו רק להושיט יד לעזרה, ללוות ולתמוך, אלא
עליה להיות הדמות המטפלת המרכזית ובעלת האחריות הבלעדית בגידול ובטיפול כולל
של הקטינה.

המומחית מצאה אצל הסבתא והאם מספר מנגנונים זהים ונקודות דמיון אישיותיות
כדלקמן:

א. שתיהן יוצרות יחסים בין-אישיים המבוססים על החצנה, ומאופיינים בחוסר
מובחנות ובחוסר יכולת להכיר בנפרדות של האחר. במצב דברים זה, סביר להניח
שבקונסטלציה הנדונה, הקטינה, בהיותה רכה וחלשה, תשמש כר להשלכות
והפעלות לפי צרכי הסבתא והאם, מה שיחסום את האפשרות שלה להשתקף
כילדה ממשית ולבנות "עצמי אמיתי".

ב. לשתיהן יש קושי להיעזר בגורמים מסייעים. היחסים עם גורמים אלה מלווים לא
רק בחשדנות והתנגדות, אלא בנטיות להתנגחות והתנגשות. בכך הן מחזקות זו
את זו. המלחמה במסגרת נותנת חוויה זמנית של חוזק, אך המחיר הוא של חסימת
ההירותמות לתהליכי שימור.

ג. קיים מימד ברור של חוסר יציבות אצל שתיהן ונטייה לביטוי בפעולה. אצל האם
הלביליות כוללת ומהותית, ואצל הסבתא הביטוי בא לידי ביטוי בקושי בשמירת
יחסים ומחוייבות לאורך זמן, נטייה שבולטת על רקע התפיסה של הסבתא את
מקומה בגידולה של הקטינה.

ד. לשתיהן חסר ייצוג מופנם ומבוסס, בנוי ומיטיב של יחידת אם-ילדה מטפחת.
לשתיהן חוויות עמוקות של חסך ראשוני. מצב דברים זה מלמד, שאין להן מהיכן
לקחת מתוכן ולתת לקטינה.

ה. שתיהן אינן קוראות את המציאות מספיק טוב, אם בגלל מוגבלות (האם), אם בגלל
גרנדוזיות (הסבתא). הן מכוונות יותר להפעלות לא מודעות של עולם פנימי ולא
מספיק מכוונות למציאות חיצונית. לשתיהן פנטזיה על תיקון מאגי. לכן, קיים

קושי בראיית הקטינה כישות ממשית, ובהתייחסות לקשיים אמיתיים שעולים בגידולה.

ו. מנגנוני ההפעלה של שתיהן אינן מפותחים. הסבתא בהכחשה ואידיאליזציה והאם בהכחשה ופנטזיה. מנגנונים אלה יימנעו מהן לאתר בעיות, להבין מה הקטינה חווה ולתת לה מענה.

ז. לשתיהן קושי משמעותי להיות בקונסטלציה של מרחב משולש וליצור יחסים מהסוג השלישי. מצב זה עלול לגרום לברית בין שתיים, בעוד השלישי מודר מהקשר ומקבל ייחוסים שליליים בלבד.

דבר זה יכול להביא לשני תרחישים במסגרת היחסים שבין הסבתא, האם והקטינה.

תרחיש ראשון, ברית בין הסבתא למערערת. במצב כזה הקטינה תהיה כתובת לייחוסים שליליים ברגע שיתגלו קשיים בגידולה.

תרחיש שני, ברית בין הסבתא לקטינה, ממנה האם תהיה מודרת, מה שיביא אותה, קרוב לוודאי, לקריסה נפשית קשה ויותר.

לאור כל זאת, סבורה המומחית כי נקודות ההשקה במגבלות של האם והסבתא אינן רק מקשות על גידול משותף של הקטינה, אלא שהן מעצימות את הפתולוגיה זו של זו. היינו, המקום המרע ביותר טמון בצירוף בין שתיהן, והוא לא יאפשר קיומם של תנאים תקינים לגידולה של הקטינה. הברית ביניהן תיצור סיטואציה מלחיצה ביותר, שבה תעמוד קטינה רכה מול אם כאובייקט אברסיבי, סבתא שלא מכירה אותה וברית בין שתי נשים שחוברות יחדיו מול שלישי רך בשנים. במצב דברים כזה הקטינה אינה יכולה לגדול. היא תאבד את הסטטוס הנפרד והאמיתי שלה.

לכן, המומחית סברה, כי אי אפשר להמליץ שהסבתא והאם יגדלו במשותף את הקטינה.

18. ההמלצה המסכמת של המומחית היא, על אימוצה של הקטינה, למרות הצער והכאב שיש בהמלצה זו עבור האם.

מדגישה המומחית, כי האם אינה מהווה אובייקט מיטיב עבור הקטינה, אלא אובייקט שגורם לקטינה לתגובה הימנעותית והגנתית. הפגישות בין האם לקטינה אינן עושות טוב לקטינה.

זה גם הוביל להמלצה נוספת של המומחית, כי האימוץ צריך להיות אימוץ סגור.

פסק הדין

19. כפי שציינו לעיל, בפסק הדין הכריז בית המשפט על הקטינה כבת אימוץ כלפי הוריה, קבע את עלות האימוץ המתקיימות בעניינם (הכל כמפורט לעיל), והורה כי הקטינה תימסר לאימוץ סגור.

20. במסגרת פסק הדין פרט בית משפט קמא בהרחבה את הרקע העובדתי והשתלשלות ההליך
מאז לידת הקטינה.
- בית המשפט פרט את טענות הצדדים, לרבות בסיכומיהם.
21. בית המשפט קמא קיים בפסק הדין דיון נרחב בכל טענות הצדדים, התייחס לכל העדויות
שנשמעו בפניו (של האם, של הסבתא, של העו"ס לחוק הנוער, של העו"ס לחוק אימוץ
ילדים, של הגב' רותי ארנס עו"ס במרפאה לבריאות הנפש בבית החולים...), שם טופלה
האם, של הגב' הדס נדיבי ממרכז הקשר, שליוותה את הקטינה בפגישות עם האם, של הגב'
אופיר לוי שהחליפה את הגב' הדס נדיבי בעבודתה וליוותה את המפגשים בין האם לקטינה
(בשנת 2018), וניתח אותן היטב.
- בית משפט קמא אף התייחס בהרחבה בפסק דינו לחוות דעת המומחים מסאלחה וחיות,
לחקירתה של המומחית בפניו, והשתכנע לקבל את מסקנותיהם והמלצותיהם בהתייחס
לאם ולסבתא.
- מסקנות וקביעות בית המשפט קמא מופיעות בסעיפים 61-72 לפסק הדין, ותמציתן
כדלקמן:
- א. האם, אינה מסוגלת להתמודד עם חיי היום יום באופן עצמאי, אינה יציבה מבחינה
רגשית וסובלת מבעיות נפשיות.
- ב. האם נעדרת מסוגלות הורית מספקת לגידול הקטינה, ואין סיכוי שמצבה ותפקודה
ישתנו בעתיד הנראה לעין. מסקנה זו נתמכת ומחוזקת על-ידי גורמי המקצוע
שהעידו בפני בית המשפט, שהינם גורמים מקצועיים מנוסים, אובייקטיביים
ונטולי פניות, אשר אין להם עניין בתוצאות ההליך.
- ג. האם לא הביאה כל ראייה נגדית התומכת בגרסתה, כי ביכולתה לגדל את הקטינה,
בניגוד לעמדת הגורמים הטיפוליים.
- ההיפך, מחומר הראיות שהונח בפני בית משפט קמא, עולה בבירור חוסר היכולת
של האם להבין את צרכיה של הקטינה וליתן להם מענה מותאם.
- ד. הקטינה, בהיות שני הוריה כמאובחנים בעלי הפרעות אישיות, נושאת בקרבה
סיכון גנטי מוגבר לפתח הפרעה נפשית. במצב דברים זה, לאחר שהקטינה כבר
נקלטה אצל משפחת האומנה (עם אופק לאימוץ), ניתוקה מהם עלול לגרום לה
לפגיעה קשה, עד כדי בלתי הפיכה, ויצריך הורות מיטיבה מאוד על-מנת להתמודד
עם השלכותיו של ניתוק, כאמור, הורות אשר למרבה הצער אין ביכולת האם
להעניק לה.
- ה. העובדה, כי עניינה של האם נבדק על ידי שני מומחים, ושניהם הגיעו למסקנה זהה,
כי אין לה מסוגלות הורית לגידול הקטינה עם אופק קרוב לשיפור, מחזקת ותומכת
במסקנה כי האם נעדרת מסוגלות הורית.
- העדים הנוספים שהעידו בנדון (ושמותיהם פורטו לעיל, וביניהם גורמי טיפול
המלווים את האם מאז לידת הקטינה ואף קודם לכן), גם תומכים במסקנה
האמורה.

- 1 טובת הקטינה היא לאפשר לה מסגרת יציבה ובטוחה לאורך שנים. לכן, טובתה כי
2 הדבר ייעשה באמצעות הליך אימוץ בלבד, ולא על דרך של השארתה במסגרת
3 אומנה, שבמהותה היא מסגרת זמנית.
- 4 נשללה האפשרות שהקטינה תגדל אצל האם בסיוע של הסבתא. הגם שהצעה זו
5 מותירה את הקטינה אצל בני משפחתה הביולוגית, במקרה דנן היא אינה ישימה,
6 נדונה לכישלון ואינה משרתת את טובת הקטינה. הדבר עולה בבירור מחוות דעתה
7 של המומחית, כמו גם מתפקודה ההורי של הסבתא ביחס לילדיה היא, כפי שעולה
8 מחומר הראיות שהונח לפני בית המשפט.
- 9 לכך יש להוסיף את משקעי העבר במערכת היחסים שבין האם לבין אמה
10 (הסבתא), שעלול להוביל למערכת יחסים מורכבת ביניהן. אין מקום להציב את
11 הקטינה, רכה בשנים, בטווח של סיכון כאמור, שיכול להיות פועל יוצא במערכת
12 היחסים שבין השתיים.
- 13 גם השתלשלות קורות חייה של האם מאז כניסתה להיריון (עם הקטינה)
14 והתייחסותה של הסבתא לדבר, מלמדים על היעדר הבנה ומחוייבות אמיתית של
15 הסבתא להיקף ולמשך הסיוע שיידרש ממנה אם הקטינה תחזור לאם.
- 16 השופטת קמא פרטה השתלשלות זו, בהסתמך על חומר הראיות שהיה בפניה,
17 כדלקמן:
- 18 תחילה ביקשה הסבתא מהאם לבצע הפלה;
19 בהמשך הציעה עזרה לתקופה של עד שלושה חודשים בלבד;
20 לאחר מכן הציעה כי אחותה תשמש כמשפחת אומנה עבור הקטינה;
21 כיום ההצעה עומדת על הפרק, כי הסבתא תגדל את הקטינה ביחד עם האם (וגם
22 הצעה זו הגיעה בשלב מאוחר של ההליך).
- 23 הוסיפה וציינה השופטת קמא, כי הסבתא למעשה לא ראתה את הקטינה מאז
24 היותה כבת מספר חודשים. היא אינה מבינה לעומק את הבעיות מהן סובלת בתה
25 האם, ומייחסת את הקשיים שלה רק לגילה הצעיר וחוסר ניסיונה. הדבר עולה גם
26 בבירור מעדותה של המומחית, שבחנה את האפשרות שהאם והסבתא יגדלו את
27 הקטינה ביחד, והגיעה למסקנה שאפשרות זו אינה מעשית.
- 28 מסקנה זו נתמכת גם על-ידי עו"ס לחוק אימוץ ילדים ועו"ס לחוק הנוער, בעדותם
29 בפני בית המשפט.
- 30 מעבר לכל זה, גם מפנה השופטת קמא לאמור בחוות דעת המומחית בדבר מאפייני
31 האישיות של הסבתא והאם, והחיבור ביניהן שיעצים את הפתולוגיה של האחת
32 מול האחרת.
- 33 לסיכום, השתכנעה השופטת קמא כי סיכויי ההצלחה של גידול הקטינה על-ידי
34 הסבתא והאם קלושים, וזאת לנוכח הראיות שהוצגו בפניה. השופטת קמא

1 השתכנעה כי הסיכון הכרוך בניסיון העברתה של הקטינה למערערת, על מנת שזו
2 תגדל אותה ביחד עם הסבתא, גבוה ביותר.

3 לאור כל אלה, השתכנעה השופטת קמא שאין הצדקה לחשוף את הקטינה לסיכון
4 האמור.

5 ח. השופטת קמא השתכנעה, כי טובת הקטינה במקרה דנן מחייב אימוץ סגור ולא
6 אימוץ פתוח.

7 באשר לאב, פשיטא כי כך הוא המצב, לנוכח מצבו הנפשי ואי-שיתוף הפעולה שלו
8 בהליך, הכל כמפורט לעיל.

9 באשר למערערת – אכן, היא מקיימת מפגשים עם הקטינה במשך תקופה ארוכה
10 ומבטאת כלפיה אהבה. יחד עם זאת, מחומר הראיות שהונח בפני בית המשפט
11 קמא עולים קשיים בהתנהגותה של האם במסגרת המפגשים עם הקטינה, ועלתה
12 בבירור מצוקתה של הקטינה במהלך המפגשים.

13 עוד ציינה השופטת קמא, כי נוכח אישיותה של האם, המאופיינת בקושי בוויסות
14 רגשי, בתוקפנות ובהתפרצות, יש להניח כי תתקשה להשלים עם אימוצה של
15 הקטינה ולא תוכל לקבל ולהשלים עם מגבלות האימוץ הפתוח.

16 הקטינה לא גדלה עם האם מעולם, היא לא הופנמה אצלה כדמות הורית, ובמסגרת
17 המפגשים ביניהן עולים קשיים ומצוקות.

18 הדגישה השופטת קמא כי גם המומחים שהיו מעורבים בעניין, וכמפורט לעיל,
19 המליצו על אימוץ סגור.

20 **22. בסופו של דבר, כאמור, הוכרזה הקטינה על ידי בית משפט קמא כבת אימוץ כלפי הוריה**
21 **באימוץ סגור, דבר שישתתף גם לטובתה.**

22 יחד עם זאת, הורתה השופטת קמא, כי :

23 **”רשאית האם להפקיד בתיק האימוץ של הקטינה תמונות ומכתבים,**
24 **בהם תוכל הקטינה לעיין ככל שתחליט לפתוח את תיק האימוץ**
25 **במלאות לה 18 שנה. כמו כן, רשאית האם להתעדכן במצבה של**
26 **הקטינה אצל עו”ס לחוק אימוץ ילדים, אחת לשנה, בסמוך ליום**
27 **הולדתה של הקטינה. עוד הנני מורה כי בסמוך ליום הולדתה של**
28 **הקטינה בכל שנה, ימציאו הורי האומנה (אשר יהפכו ככל הנראה**
29 **להורים המאמצים), תמונה עדכנית של הקטינה לעו”ס לחוק אימוץ**
30 **ילדים והאם תהיה רשאית לעיין בתמונה בבואה להתעדכן אודות**
31 **מצבה של הקטינה אצל עו”ס, אחת לשנה, כאמור” (ציטוט מסעיף**
32 **72 לפסק הדין).**

33

34

23. טוענת האם כי בהתאם לקביעת המומחית מסוגלותה ההורית נמוכה אך לא פסולה. משכך
היה מקום לאפשר לה לגדל את הקטינה תוך קבלת עזרה.
24. לחילופין טוענת האם כי היה מקום לאפשר לאימה (הסבתא) לאמץ את הקטינה, שהרי
מסוגלותה ההורית (שנבחנה על ידי המומחית) לא נפסלה, ובכך תסייע לה בגידול הקטינה.
25. כן טוענת האם כי נפלו פגמים בחוות דעת המומחית שהובילו להטיית מסקנות חוות הדעת
לחובת האם, כדלקמן:
- א. חוות דעתה התבססה על חומרים שהועברו לה על ידי ב"כ היועמ"ש בלבד ;
- ב. לא פורטו בחוות הדעת המסמכים שעמדו בפניה עת ערכה את חוות דעתה ;
- ג. המומחית לא התייחסה בחוות דעתה לתהליך השיקום שעשתה האם, על מקומות
עבודתה של האם ושיתוף הפעולה עם גורמים בבריאות הנפש, נתונים שהיה בהם
להטות את הכף לזכות האם ו/או הסבתא, המעוניינת לאמץ הקטינה ;
- ד. חסרים פרטים ומסמכים בחוות הדעת שהינם משמעותיים והיו יכולים לשמש
לזכות האם, דוגמת:
- לא צויינה בחוות הדעת המחלה הנפשית ממנה סובלת האם, ואין אזכור לתרופות
שנוטלת האם ו/או לנכות שקיבלה מהמל"ל ;
- השתתפותה של האם בתוכנית סל השיקום, במסגרתה עבדה במקומות עבודה
שונים (בעוד בחוות הדעת יש הצבעה על חוסר יכולתה של האם לעבוד) ;
- התעלמות מהחוזקות של האם בכך שבעבר חיה בהוסטל בדיור קהילתי וניהלה
אורח חיים עצמאי ;
- אי ציון גילה של הקטינה בחוות הדעת, כשברור שנתון זה הוא קריטי בתיק אימוץ ;
- ה. פגמים בחוות דעת המומחית בהתייחס לסבתא, בכך שהסיקה המומחית מסקנות
מבלי שבוצעה כל אינטראקציה בין הסבתא לקטינה או בין הסבתא לבין האם.
- בנדון המומחית התעלמה מהעובדה, ולא נתנה לה כל משקל, שהסבתא היא
סטודנטית למקצועות השיקום, עובדת בהוסטל, מתפקדת כעוזרת ומתאמת טיפול
והדרכה למדריכי שיקום, ויודעת לעבוד עם אנשים בעלי קשיים.
- בנוסף שלילת הגידול על ידי הסבתא והאם אינה פוסלת את הסבתא לבדה בגידול
הקטינה.
26. טוענת גם האם כי טעה בית משפט קמא כשהתעלם מהשיפור במצבה במהלך השנים, באופן
השולל תחולת עילת האימוץ הקבועה בסעיף 13(א)(7) לחוק, הדורשת גם העדר יכולת
ההורה לשפר מצבו בעתיד הנראה לעין.
- בנדון התעלם בית משפט קמא מהימצאותה של האם במעקב רפואי נפשי מתמיד, כעולה
מדוחות המרפאה לבריאות הנפש בבית חולים... ומעדותו של העו"ס לחוק הנוער.
27. עוד טוענת האם כי טעה בית משפט קמא כשלא צמצם את תוצאות האימוץ, באופן שלא
קבע אימוץ פתוח. זאת לנוכח העובדה כי הקטינה מכירה את האם מאז שנולדה, לפני

- 1 כשלוש שנים וחצי, המקפידה לפגוש אותה במרכז קשר ב..., על אף קשייה הרגשיים וקשיי
2 המרחק.
- 3 בנדון המלצתה של המומחית בחוות דעתה על אימוץ סגור ניתנה לאחר פגישת תצפית אחת
4 בינה לבין האם והקטינה.
- 5 28. לאור כל זאת טוענת האם כי דין הערעור להתקבל, ויש לבטל את הכרזת הקטינה כבת
6 אימוץ כלפיה.
- 7 עם זאת הוסיפה האם וטענה, כי ככל שבית משפט לערעורים יסבור כי דין הכרזת הקטינה
8 כבת אימוץ כלפיה להישאר על כנה, מבוקש לקבוע כי הסבתא היא זו שתאמץ ותגדל את
9 הקטינה;
- 10 לחילופין – להורות על אימוץ פתוח ביחס למערערת, לנוכח הקשר שנוצר בינה לבין
11 הקטינה.
- 12

טענות היועמ"ש

- 13
- 14 29. היועמ"ש טוען בעיקרי הטענות מטעמו כי יש לדחות הערעור, תוך הדגשה כי כלל טענותיה
15 של האם בערעור זה נטענו גם בפני בית משפט קמא, שדחה אותן לגופן.
- 16 30. לגופו של ערעור טוען היועמ"ש כדלקמן:
- 17 א. האם אינה מצביעה בערעורה על טעויות משפטיות שנפלו בפסק הדין לנוכח החומר
18 הראייתי שעמד בפניו.
- 19 ב. מן החומר הראייתי שעמד בפני בית משפט קמא ולא נסתר על ידי האם, עולה
20 מסקנה אחת ויחידה, בדבר חוסר מסוגלותה של האם לגידול הקטינה, העדר מי
21 מבני משפחתה המורחבת אשר יכול להוות הורה קבוע ויציב לקטינה וטובתה של
22 הקטינה היא באימוצה.
- 23 ג. טענותיה של האם הן נגד קביעות עובדתיות של בית משפט קמא, בפניו הונחה
24 תשתית ראייתית מקיפה ומספקת, מהן נלמדה והוכחה עילת האימוץ כלפי האם,
25 וכי טובתה של הקטינה הוא באימוץ סגור.
- 26 כידוע ערכאת הערעור ממעטת להתערב בקביעות עובדתיות של בית משפט קמא
27 אלא במקרים חריגים, שהמקרה דנן אינו נמנה עימם.
- 28 ד. בית משפט קמא סקר בפסק דינו את הראיות שהונחו בפניו ואת העדויות שנשמעו,
29 לרבות שתי חוות דעת בדבר מסוגלות הורית של האם בשנים 2017 ו-2019, שמע
30 עדויות של גורמי הטיפול באם ובקטינה, בחן את טענות האם, התייחס אליהן ונתן
31 להן משקל ראוי והגיע להחלטה נכונה וצודקת במקרה הנדון בדבר הכרזת הקטינה
32 כבת אימוץ כלפיה הוריה הביולוגיים, וקביעת אימוץ סגור.
- 33 ה. בית משפט קמא בצדק קבע כי יש להעדיף מסגרת אימוץ קבועה ויציבה לטובת
34 הקטינה, על פני משפחת אומנה.

1. בית משפט קמא בחן בכובד ראש את האפשרות שהקטינה תגדל אצל הסבתא,
שתסייע למערערת בגידולה, ולא קיבלה, מהטעם כי אפשרות זאת אינה ישימה,
נדונה לכשלון ואינה לטובת הקטינה.
2. באשר לטענות האם לפסילת חוות דעתה של המומחית, הרי אלה כוונו לשני
דברים:
- הראשון – חוות הדעת התבססה על מסמכים שהועברו לידי המומחית על ידי
היועמ"ש בלבד, מבלי שקיבלה מסמכים מהאם.
- השני – לא פורטו המסמכים עליהם סמכה המומחית במסגרת הכנת חוות דעתה.
מציין היועמ"ש כי אין בשני נתונים אלה כדי להביא לפסילת חוות הדעת.
- בכל הקשור לטענה כי חוות הדעת התבססה על מסמכים שהועברו לידי המומחית
על ידי היועמ"ש בלבד ולא פורטו מהותם במסגרת חוות הדעת, צדק בית המשפט
כשקבע כי בהתאם לתקנה 258ב(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984
(להלן: "התקנות"), כל צד רשאי להעביר מסמכים לעיונו של המומחה. שעה
שמונה מומחה מטעם בית המשפט, היה על האם להעביר לידיה את כלל המסמכים
שנראו לה רלוונטיים, ולא עשתה כן. משמע, ויתרה על זכותה להעביר מסמכים
ו/או חומר נוסף לעיונה של המומחית, ולא ניתן כיום להטיל את האחריות על כך
על כתפי המומחית.
- באשר לרשימת המסמכים שעמדו בפני המומחית, אלה פורטו במכתב הפנייה
למומחית מטעם היועמ"ש שהועבר לעיונה של ב"כ האם. במכתב זה, צוינה רשימת
המסמכים אשר הועברו לעיונה של המומחית, מסמכים אשר גם הוגשו לבית
משפט קמא במסגרת הבקשה להכריז על הקטינה כבת אימוץ.
- בכל מקרה מפנה היועמ"ש לפסיקה הקובעת, שאף אם נפלו פגמים בהתנהלות
מומחה מטעם בית המשפט, לא בנקל תיפסל חוות דעתו, והדבר ייעשה רק
במקרים חריגים בהם הפגם יורד לשורש העניין ועלול לגרום לעיוות דין לבעלי
הדין, וזה לא המקרה דנן.
- ח. אין גם לקבל את טענת האם כי היה מקום ליתן משקל נמוך לחוות דעתה של
המומחית, מכל אחד מהטעמים שפורטו בעיקרי הטיעון, וזאת מטעמים כדלקמן:
1. באשר לטענה כי לא עברו תלושי שכר או מסמכים של רכזת שיקום
תעסוקתי בנוגע למערערת לעיונה של המומחית, אין בחוסר מידע זה כדי
להשפיע או לשנות את חוות דעת בנדון, אשר התבססה על מבחנים
אישיותיים וראיון שערכה למערערת, כפי שאף העידה על כך המומחית
בחקירתה.
2. באשר לטענה כי המומחית התעלמה מחוות דעתה של עו"ס במרפאה
לבריאות הנפש בבית החולים..., הגב' רותי ארנס, בדבר שיתוף הפעולה
של האם - בית המשפט קמא שמע את עדותה של הגב' ארנס, התרשם
ממנה ונתן לה את המשקל הראוי בפסק הדין שיצא תחת ידו.

1 בנדון, ראוי להדגיש, כי חוות דעתה של הגב' ארנס מתייחסת לתקופה
2 קונקרטית וקצובה בה שיתפה האם פעולה בטיפול רגשי, עד אשר החליטה
3 האם על דעת עצמה לעזוב את הטיפול ולא פנתה לחדש אותו. במהלך
4 ההליך בפני בית משפט קמא ולמעשה עד עצם היום הזה, לא הובאה כל
5 ראיה על אודות שיתוף פעולה של האם במעקב פסיכיאטרי סדיר.

6 3. באשר לטענה כי המומחית התעלמה ממחלתה הנפשית של האם
7 ומהתרופות אותן נוטלת, סבור היועמ"ש כי טענה זו מבוססת על חוסר
8 הבנת האם את תפקידה של המומחית, הבודקת את מסוגלותה ההורית
9 של האם. בדיקה כזו היא בדיקה אישיותית ואינה הערכה פסיכיאטרית.
10 המומחית העידה כי השאלה שעמדה בפניה היא שאלה פסיכולוגית, ואין
11 ברקע פסיכיאטרי בכדי לפסול אדם להיות הורה. המומחית הייתה ערה,
12 כפי שציינה בעדותה, לרקע הפסיכיאטרי של האם ולעובדה כי נוטלת
13 טיפול תרופתי. עם זאת, לא נתנה למידע הפסיכיאטרי משקל מרכזי, שכן
14 אינו בבסיס מסקנותיה. לכן צדק בית משפט קמא כשקבע כי מסמכי
15 הרקע אינם מהותיים בבדיקתה של המומחית, בדיקות אשר נועדו לתאר
16 את המציאות הפנימית ואת נתוני אישיותה של האם.

17 4. באשר לטענה כי המומחית גיבשה מסקנות מבלי לערוך בחינת
18 אינטראקציה בין הסבתא לבין הקטינה למרות שמסוגלותה ההורית לא
19 נשללה, יש לדחות טענה זאת ולומר כדלקמן:

20 בחינת מסוגלותה ההורית של הסבתא אינה נבחנת במסגרת סעיף 13
21 לחוק האימוץ, אלא תוך הסתכלות על טובת הקטינה לאחר הוכחת עילת
22 האימוץ כלפי הוריה.

23 המסקנה כי גידול הקטינה על ידי האם והסבתא במשותף אינו עולה בקנה
24 אחד עם טובתה, מבוססת על מספר נימוקים שונים. ממצאי אבחון
25 המסוגלות ההורית של הסבתא מהווה רק חלק אחד ממכלול השיקולים
26 המבססים מסקנה.

27 על כן, על אף שמסוגלותה ההורית של הסבתא לא נשללה לחלוטין על ידי
28 המומחית, קיימות סיבות כבדות משקל נוספות, שפורטו בחוות דעתה של
29 המומחית ועליהן אף עמדה בעדותה, אותן בית משפט קמא בדק ובחן
30 והגיע למסקנה הצודקת, כי הצעת הגידול המשותף של האם עם הסבתא
31 אינו משרת את טובתה של הקטינה.

32 בנוסף, הקטינה אינה מכירה כלל את הסבתא, כיוון שלא התקיימו
33 ביניהם מפגשים סדירים, ומעולם הסבתא לא פנתה באופן רשמי לשם
34 קיום מפגשים כאמור. במצב דברים זה, סברה המומחית כי עריכת בדיקת
35 אינטראקציה כזו לא הייתה נותנת תמונה נאמנה, אלא ההפך: המצב היה
36 מטיל אימה על הקטינה. החלטה זו, אם לקיים אינטראקציה אם לאו בין
37 הסבתא לקטינה, מצויה בתחום שיקול דעתה הבלעדי של המומחית, מה

- גם שמדובר בסבתא שאינה צד להליכים להכרזת הקטינה כבת אימוץ, אלא מבקשת לסייע למערערת בגידול הקטינה. לכן, צדק בית המשפט כשקיבל את עמדתה המקצועית של המומחית, וקבע כי לא היה מקום לעריכת בחינת אינטראקציה בין הקטינה לבין הסבתא.
5. בחינת חלופה של גידול הקטינה במשותף על ידי הסבתא והאם, נידונה במסגרת חוות דעתה של המומחית ונשללה, כיוון שאינה ישימה ולא תשרת את טובת הקטינה. זאת נוכח תפקודה ההורי של הסבתא עצמה לאורך השנים כלפי ילדיה, מאפייני אישיותה, מצבה הבריאותי (כפי שעלה מהעדויות בפני בית משפט קמא), מערכת היחסים המורכבת שבינה לבין האם והיעדר הבנה או מחויבות אמיתית להיקף ומשך הסיוע הנדרש ממנה. בנדון אף ציינה המומחית, לאחר ניתוח עומק, את השלכות החיבור בין האם לסבתא, לאור מאפייני אישיותן, ומצאה כי החיבור ביניהן יעצים את הפתולוגיות זו של האחרת.
- לכן, בנדון קבע בית משפט קמא כי אין מקום להציב את הקטינה במצב שעלול לגרום לה נזק, כאשר ניסיון זה נדון מראש לכישלון ואינו נושא סיכוי ממשי.
6. באשר לטענה כי המומחית לא ציינה בחוות הדעת את גיל הקטינה, אין בכך בכדי לפגום בחוות דעתה, שכן גילה של הקטינה היה ידוע למומחית (כפי שהעידה בחקירתה), והיה בפניה כל המידע על אודות הקטינה.
7. באשר לטענה כי אין די בתצפית אחת של המומחית בין הקטינה למערערת, סבור היועמ"ש כי אבחון כאמור הוא מקובל ואינו חריג, מה גם שהתנהלות הקטינה תאמה רובה בהלימה תיאורים אחרים בדבר התנהלות הקטינה במפגשיה עם האם, להם הייתה מודעת המומחית ואליהם גם התייחסה בחוות דעתה.
- ט. באשר לטענה כי בית המשפט קמא התעלם ממגמת השיפור של האם בחייה, מפנה היועמ"ש לפסק הדין בו ציין בית משפט קמא כי לא נעלמה מעיניו העובדה כי האם עשתה כברת דרך בשיקום מצבה. יחד עם זאת בהסתמך על הראיות אשר היו בפניו, קבע בית המשפט כי אין הדבר מספיק לצורך התמודדות יום יומית עם גידולה של קטינה.
- י. הטענה בדבר שילוב האם ביחידת האימהות בבית שבתאי לוי, נבחנה ונבדקה סמוך לאחר לידת הקטינה, כפי שעולה מחקירת עו"ס לחוק הנוער. יחד עם זאת נוכח אי הבהירות אז לגבי תפקודה ההורי של האם, והערכה כי לא תצליח לטפל בעצמה בקטינה, נדחתה אפשרות זו בשל אי התאמה.
- יא. באשר לטענה כי מסוגלותה ההורית של האם לא נשללה לחלוטין, הרי מסקנת בית המשפט קמא היתה, בהסתמך על חוות דעת המומחים להם נתן בית משפט קמא משקל רב ובצדק, כי הוכח בפניו היעדר מסוגלותה ההורית של האם.

- יב. באשר לדחיית בקשת המבקשת לצמצום תוצאות האימוץ, מדגיש היועמ"ש כי
 ברגיל אופי האימוץ צריך להיות אימוץ סגור ומלא, כאשר אפשרות האימוץ הפתוח
 היא חריגה. במקרה הנדון, ובהתאם להמלצות המומחים על נימוקיהם, בצדק קבע
 בית המשפט כי אין מקום במקרה דנן לאימוץ פתוח. בנדון, צדק בית משפט קמא
 כשקבע, שלנוכח אישיותה של האם, יש להניח כי תתקשה להשלים עם אימוצה של
 הקטינה, ולא תוכל להשלים עם מוגבלות האימוץ הפיתוח.
31. מדגיש עוד היועמ"ש בעיקרי הטענות מטעמו, כי לאור הרקע הנפשי של שני הורי הקטינה,
 המעמיד אותה בסיכון גנטי להתפרצות הפרעה נפשית, יש להפחית סיכון זה תוך מתן
 אפשרות לקטינה לגדול בסביבה יציבה ובטוחה ככל האפשר, נטולת זעזועים וטלטלות
 רגשיות.
- העברת הקטינה היום בגיל שלוש שנים וחצי לאם ו/או לסבתא, וזאת לאחר שנקלטה בבית
 משפחת אומנה ואליה נקשרה, תוך ניתוקה מהם, עלול להביא לפגיעה קשה ובלתי הפיכה
 למצבה הנפשי, העלול להפוך את הקטינה לקטינה בסיכון. על מנת להתגבר על סיכון זה,
 יש צורך בהורות מיטיבה מאוד, שלאור הנתונים ומסקנות המומחים, האם ו/או הסבתא
 אינן יכולות לתת לה.
- טענות האפוטרופא לדין**
32. האפוטרופא לדין הגישה עיקרי טענות מטעמה, במסגרתם מבקשת לדחות את הערעור.
 לטעמה, טענות האם בערעורה, זהות לאלה שנטענו בבית משפט קמא ונדחו לגופן בפסק
 דין מנומק ומפורט. רובן המכריע של הטענות הן עובדתיות ואין בהן בכדי להצדיק
 התערבות של בית משפט זה, במיוחד כשהן עומדות בסתירה לחומר הראיות ולעובדות
 שהוכחו בבית משפט קמא.
33. טוענת האפוטרופא לדין כי פסק הדין נשען על חוות דעתה המבוססת והמקיפה של
 מומחית בית המשפט, תוך התייחסות אף לחוות דעת מומחה נוספת שעמדה בפניו (ד"ר
 מסאלחה).
- המומחית נחקרה בהרחבה על חוות דעתה והציגה עדות סדורה ומנומקת בה הורחבו
 ממצאי חוות דעתה וניתן מענה לטענות השונות שהעלתה האם.
- מחוות דעת זו עולה ברורות כי האם נעדרת מסוגלות הורית לגידול הקטינה.
- המומחית שללה אפשרות גידול הקטינה על ידי האם תוך היעזרות בגורמים חיצוניים,
 דוגמת גורמי הרווחה.
- המומחית גם שללה גידול הקטינה על ידי האם בשיתוף עם הסבתא, וזאת לאחר שאף
 בדקה את מסוגלותה של הסבתא.
34. טענות האם לפגמים שנפלו בחוות דעתה של המומחית נטענו בפני בית משפט קמא ונשללו
 על ידו בצורה מפורטת ומנומקת.

- 1 בצדק עמד בית משפט קמא על ההלכה לפיה רק במקרים חריגים ויוצאי דופן יסטה בית
2 המשפט מקביעות ומסקנות חוות דעת מומחה שמינה, והמקרה דנן אינו חריג.
- 3 בצדק אף הדגיש בית משפט קמא את העובדה כי חוות דעת של המומחית עולה בקנה אחד
4 עם תוצאות אבחון מסוגלות הורית שנערך על ידי המומחה ד"ר מסאלחה, במסגרת הליך
5 בית המשפט לנוער, במועד הכרזת הנזקקות של הקטינה.
- 6 לכן אף צדק בית משפט קמא כשקבע, כי העובדה ששני מומחים שונים, בשתי נקודות זמן
7 שונות, הגיעו לאותה מסקנה לעניין היעדר מסוגלות ההורית של האם, מחזקת את
8 המסקנה המצערת והבלתי נמנעת, שהאם אכן נעדרת מסוגלות הורית.
- 9 35. בית משפט קמא לא הסתפק בנדון רק בהישענות על ממצאי וקביעות המומחים, אלא בחן
10 היטב ראיות ועדויות נוספות שהובאו בפניו, בהם גורמי טיפול, לצורך קביעתו בדבר
11 הכרזת הקטינה כבת אימוץ כלפי הוריה.
- 12 כך העידו בפני בית המשפט העו"ס לחוק הנוער מר שלמה פלד, המכיר את האם מילדותה
13 ומלווה את משפחתה לאורך שנים ארוכות ;
- 14 העו"ס לחוק האימוץ, הגב' דניאלה אלנתן, המלווה את עניינה של האם מאז תקופת
15 ההיריון ;
- 16 העו"ס רותי ארנס, שטיפלה באם במסגרת המרפאה לבריאות הנפש בבית החולים...
17 בתקופת ההיריון בשנת 2016, ועד שנת 2018 ;
- 18 העובדות הסוציאליות אשר ליוו את מפגשיה של האם עם הקטינה ;
- 19 בית משפט קמא סקר בהרחבה את העדויות האמורות, הדגיש כי מדובר בגורמים
20 מקצועיים, מנוסים ונטולי פניות, וגם מעדותן הסיק כי האם נעדרת מסוגלות הורית.
21 בהסתמך על כל אלה קבע בית משפט קמא, כי האם עצמה ו/או בעזרת אמה (הסבתא),
22 ו/או הסבתא כשלעצמה אינן מתאימות לגידול הקטינה, והדבר אינו לטובת הקטינה.
- 23 36. בית המשפט שמע אף את האם והסבתא, ולמרות זאת לא השתכנע כי יש ביכולתן לגדל
24 את הקטינה בעצמן. בנדון, צדק בית משפט קמא, כי טובתה של הקטינה שולל את אפשרות
25 גידולה על ידי שתיהן גם יחד.
- 26 האפשרות כי הסבתא לבדה תאמץ את הקטינה עלתה לראשונה בעיקרי הטעון מטעם
27 האם. יחד עם זאת מדובר בחלופה תאורטית ובלתי ישימה, נוכח מציאות החיים של האם
28 והסבתא וטיב היחסים ביניהן, כפי שהוכח בעבר, וכפי שתוארו גם על ידי המומחית ובפסק
29 הדין. טובת הקטינה מחייבת שלילת אפשרות זו.
- 30 37. יש לקחת בחשבון גם את מימד הזמן בו נמצאת הקטינה אצל משפחת האומנה (כשלוש
31 שנים וחצי), הסיכון הגנטי בו היא נמצאת (נוכח היות שני הוריה חולים במחלת נפש),
32 באופן שטובתה מלמדת בבירור על ההצדקה בהכרזתה כבת אימוץ בנסיבות המקרה דנן.
- 33 38. צדק בית המשפט כשקבע כי האימוץ יהיה אימוץ סגור, וזאת לנוכח טובתה של הקטינה
34 כפי שפורט בפסק הדין, תוך הישענות גם המלצות המומחים בנדון.

תסקיר עדכני של העו"ס לחוק האימוץ מיום 4.2.20

- 1
- 2 39. עובר לישיבת הערעור שהתקיימה ביום 10.2.20, הגיש היועמ"ש תסקיר עדכני של העו"ס
- 3 לחוק האימוץ, הגב' דניאלה אלנתן, מיום 4.2.20, במסגרתו יש התייחסות למצב דהיום
- 4 בהתייחס לכל הצדדים הרלוונטיים (להלן: "התסקיר העדכני").
- 5 40. בתסקיר העדכני יש התייחסות עדכנית למצבן של האם והסבתא.
- 6 לדבריהן, הן מתגוררות יחדיו בדירה של הסבתא ביישוב ..., האם עובדת מזה כחצי שנה
- 7 ב... במסגרת תעסוקה שיקומית. לדברי האם היא נוטלת טיפול תרופתי בצורה קבועה
- 8 ונמצאת במעקב פסיכיאטרי קבוע במרפאה של קופת חולים בעיר מגוריה. האם לא נמצאת
- 9 בקשר עם שירותי הרווחה משום שלא רואה בכך צורך ולנוכח משקעי העבר סביב הוצאת
- 10 הקטינה ממשמורתה.
- 11 הסבתא, לדבריה, עבדה מס' חודשים בהוסטל של..., אולם הפסיקה לעבוד לקראת טיפול
- 12 רפואי שאמורה לעבור.
- 13 לדבריה, היא גם עובדת בחודשים האחרונים כסומכת מטעם שירותי הרווחה ב....
- 14 41. באשר למצב הקטינה נכון להיום (כבת שלוש שנים וחצי) – צוין בתסקיר העדכני כי היא
- 15 מתגוררת במשפחת האומנה בה היא גדלה. מתחנכת בגן הילדים ביישוב. הדיווחים מהגן
- 16 על אודותיה הם חיוביים. היא קשורה מאוד לבני המשפחה המורחבת של משפחת
- 17 האומנה, והתפתחותה תקינה.
- 18 42. באשר למצבה הבריאותי של הסבתא, צוין כי על אף גילה הצעיר יחסית, מצבה אינו יציב.
- 19 בעבר היו תקופות ארוכות בהן לא הייתה יכולה לתפקד, וכעת עומד לפניה הליך רפואי
- 20 אשר עלול להגבילה בתפקוד.
- 21 במקרה דנן היות שהאם אינה מסוגלת לגדל את הקטינה בכוחות עצמה, הרי ככל שהסבתא
- 22 תרצה להשתתף בגידול הקטינה, היא תצטרך להיות המגדלת העיקרית שלה ואף לקחת
- 23 אחריות מלאה עליה.
- 24 במצב הדברים הנתון - לאור מצבה הבריאותי, היחסים המורכבים עם בתה (האם) ומצבה
- 25 הנפשי, הקונפליקטים והמשקעים ביניהן בעבר, לא ניתן לראות בסבתא כדמות אשר יכולה
- 26 לסייע בגידול הקטינה או לשמש כמטפלת עיקרית שלה בסיוע האם.
- 27 ניסיון העבר גם מלמד, כי לאורך השנים, הן בתיק הנוער והן בבית משפט לענייני משפחה,
- 28 הסבתא לא הגישה בקשה לראות את הקטינה אם בגפה ואם ביחד עם האם. בפועל לא
- 29 ראתה הסבתא את הקטינה מאז היותה כבת מס' חודשים.
- 30 43. על אף שנראה כי האם עושה מאמצים לשקם את חייה ונעזרת לשם כך בגורמים מתחום
- 31 בריאות הנפש, נראה, כך לדברי הבודקים, כי האם חסרת כוחות כאלה. יכולות השיקום
- 32 שלה אינן מצביעות על שיקום מלא בכל מישורי החיים אלא רק על שיקום תעסוקתי
- 33 מסוים בלבד.
- 34 44. על אף שנכון להיום מתארות הסבתא והאם רגיעה ביחסים ביניהן, נראה כי מצבה של
- 35 הסבתא, הבריאותי בעיקר, אינו יציב. לכן, יכולתה של האם להסתמך על הסבתא בגידול

- 1 הקטינה, לאור ההבנה שאין היא מסוגלת לעשות זאת באופן עצמאי בכוחות עצמה, מוטלת
2 בספק.
- 3 45. הקטינה מטופלת כבר תקופה ארוכה, כשלוש שנים, על ידי הורים אומנים וגדלה בביתם
4 מאז היותה כבת חמישה חודשים. זהו הבית היחיד אותו היא מכירה. היא אמנם מודעת
5 לקיומה של אמה הביולוגית (האם) ומכירה אותה, אך לא נוצרה ביניהן התקשרות
6 משמעותית. האם אינה מהווה עבורה דמות אם כלל, שלא לדבר על הורה פסיכולוגי.
7 ההורים האומנים הם אלה שמשמשים הורים פסיכולוגים לקטינה.
- 8 46. מפגשי האם והקטינה מתקיימים אחת לחודש במרכז הקשר מאז חודשי ינואר 2019.
9 מפגשים כאמור התקיימו באופן סדיר למעט ביטול מפגש אחד בחודש אוגוסט 2019 בשל
10 מצבה הרפואי של האם.
- 11 עו"ס מרכז הקשר מתארת כי האם מגיעה במועד למפגש, מביאה מתנות לקטינה ושמחה
12 לראותה. הקטינה לעתים בוכה בכי קצר עם כניסתה למפגש, אך לאחרונה לרוב לא.
13 בתחילת המפגש היא נצמדת לחפץ איתו היא מגיעה או מחפשת את קרבת העו"ס. בהמשך
14 המפגש לרוב מסכימה לשתף פעולה עם האם ולשחק במשחק משותף איתה. העו"ס
15 מתארת שיפור ביכולתה של האם לשחק עם הקטינה ואף ליזום משחק, אך עדיין יש לאם
16 רגעים של פסיביות, ובכל מפגש היא יוצאת למספר דקות. בסיום המפגש, יש חיבוק
17 ונשיקה ביוזמת האם ובהסכמת הקטינה לרוב, אז חוזרת הקטינה בשמחה לאם האומנה.
- 18 עו"ס מרכז הקשר מציינת כי נוכחותה שלה לאורך המפגש היא מלאה והכרחית, והיא
19 מהווה מקור של תמיכה והכוונה לאם במהלך המפגש. עם סיום המפגשים, מקיימת העו"ס
20 שיחה עם האם לעיבוד תכנים שעלו במפגש. משתמע מדברי העו"ס כי ללא נוכחותה
21 המלאה במפגש, האם הייתה מתקשה להחזיק בעצמה את המפגשים עם הקטינה.
- 22 מדיווח עו"ס האומנה עולה, כי אם האומנה מכינה את הקטינה לקראת המפגשים עם
23 האם. היו פעמים שהקטינה בכתה לפני המפגש ואמרה שהיא לא רוצה ללכת והיו פעמים
24 שהיא הלכה מתוך הבנה שזה הדבר שצריך לעשות. לאחר המפגשים, ולמרות שאם
25 האומנה מעודדת את הקטינה לספר חוויות מהמפגש, הקטינה אינה מוכנה לספר דבר
26 מתוכן המפגש. עוד עולה מדיווח עו"ס האומנה כי הקטינה לא מדברת על האם בבית
27 משפחת האומנה, גם כשמשחקת במשחקים ו/או במתנות שהאם הביאה לה.
- 28 47. באשר לצמצום תוצאות האימוץ, הרי על פי דיווחי עו"ס מרכז קשר, חלה הטבה בהתנהלות
29 המפגשים בין האם לקטינה. ייתכן שהטבה זו מקורה בשינוי התנהלות האם במהלך
30 המפגשים, וייתכן שמקורה בגילה של הילדה, בהתפתחות יכולותיה המילוליות
31 והמשחקיות, בקביעות וביציבות שנותרת בהתנהלות המפגשים, אשר לא הייתה קודם לכן.
- 32 יחד עם השיפור המתואר על ידי עו"ס מרכז הקשר, נראה כי הקטינה עדיין מתקשה להגיע
33 לביקורים, ונוקדים לעזרים שונים כמו חפץ מעבר או מתנה בסוף הביקור כדי לשכנעה
34 ללכת לביקור.
- 35 בנוסף, ברור כי הן האם והן הקטינה זקוקות לליווי והחזקה מלאה בביקורים על ידי מרכז
36 הקשר על ידי דמות מקצועית נוספת בחדר המתווך ביניהן, ומסייעת להן בקיום המפגש
37 והנעתו. עד כדי כך חזק צורך זה, שעו"ס מרכז הקשר אינה עוזבת את החדר ולו לרגע.

- מצב דברים זה, כך סבורה עו"ס לחוק האימוץ בתסקיר העדכני, מלמד על הקושי של
הקטינה בהכלת דמותה של האם, חוסר הבנת מקומה בעולמה, חוסר הפנמתה את האם
כדמות הורית משמעותית לה. כל אלה מלמדים כי הקטינה מבינה כי מצופה ממנה להגיע
למפגשים עם האם, אך אין היא מבינה את המשמעות שיש להם בחייה בשלב זה.
- צמצום תוצאות האימוץ נועד לטובתו של הקטין המאומץ. במקרה דנן, כאשר הקטינה לא
גדלה אצל אמה מאז לידתה ולא נוצר ביניהן קשר של הורה-ילד, אלא קשר המבוסס על
מפגשים שנערכו אחת לשבועיים או חודש עם הפסקות במהלך השנים, צמצום תוצאות
האימוץ לא ישרת את טובת הקטינה, אלא ההפך, עלול לפגוע בה.
- כך סברו שני המומחים שבדקו את עניינן של האם והקטינה.
- גם במפגשים בהם נכחה העו"ס לחוק האימוץ, היא התרשמה כי הקטינה לא רק שאינה
נתרמת ממפגשים אלה, אלא שהם מסבים לה נזק רגשי.
- משכך סבור העו"ס לחוק האימוץ בתסקיר העדכני, כי על אף השיפור המתואר בדיווחים
מהמפגשים החודשיים האחרונים, המשך המפגשים במתכונתם הנוכחית בטווח הארוך,
יקשה על הקטינה למצוא את השקט לו היא זקוקה בעיצוב זהותה וביסוס שייכותה
למשפחה המאמצת. מניסיון למדים כי המחירים אותם משלמים הקטינים במצבים אלה,
באים לידי ביטוי בתחושת כפל נאמנויות, פיצולים, לקיחת תפקיד הורי מצד ילד כלפי
הוריו הביולוגיים במפגשים, וכל אלה עלולים לגרום נזק יותר מהרווח הטמון בשמירת
הקשר.
48. לסיכום מציינת העו"ס לחוק האימוץ בתסקיר העדכני, כי בהתאם לקביעות המומחים,
מצבה של האם אינו צפוי להשתנות בעתיד הנראה לעין, ואין סיכוי לשיפור בתפקוד ההורי
שלה באופן שיאפשר את החזרת הקטינה אליה וגידולה על ידה.
- אפילו קיים לכאורה שינוי קל במצבה של האם, אין בו בכדי להעיד כי באופן הנראה לעין
היא מסוגלת לגדל את הקטינה, אם בגפה ואם בסיוע של אמה, סבתה של הקטינה.
- טובתה של הקטינה גם אינו בגידולה על ידי האם והסבתא יחדיו ו/או על ידי הסבתא בלבד.
- טובתה של הקטינה גם אינו תומך באימוץ פתוח אלא באימוץ סגור.
- טובתה של הקטינה היא להיות מאומצת על ידי הורי האומנה המגדלים אותה באופן
מיטבי, כמעט מיום היוולדה.
- לכן, הומלץ בתסקיר העדכני לדחות את הערעור.

דיון והכרעה

49. אקדים ואומר כי שוכנעתי לדחות הערעור, וכך אמליץ לחברותיי להורות.
- נאמר לא אחת בפסיקה על אודות תיקי אימוץ, כי אלה תיקים קשים להכרעה, בבחינת
"משפט שלמה", חיתוך בבשר החי. אנו עוסקים כאן בחיים, המהווים חיים צעירים

- שעתידם לפניהם, ובמתח הקשור בשאלה היכן יגדל הילד – בבית הוריו הביולוגיים, הגם שישנה אפשרות כי אינם הורים אידיאליים, או שמא בבית הורים מאמצים.
- במילים אחרות, כשעסקין בתיק אימוץ, השאלה היא האם נחצה "קו המסוגלות", באופן המחייב שהקטין לא יגדל בבית הוריו מולידיו או מי מהם (ראה לעניין זה – דנ"א 1892/11 **היועמ"ש נ' פלונית** פד"י, סד (3) [356,463 (2011)] – להלן: "**עניין פלונית**").
- ודוק – ההכרעה בתיקי אימוץ אינה כרוכה בשאלה האם ההורה **רוצה** לדאוג לילדו אלא האם ההורה **מסוגל** לדאוג לו כראוי [ראה לעניין זה בע"מ 223/20 **פלונית נ' היועמ"ש**, פסקה 9 (10.2.20)].
50. הערעור דנן מעלה חמש שאלות עיקריות הדורשות הכרעה, כדלקמן:
- א. האם נפל פגם בחוות דעתה של המומחית המחייב את פסילתה ומינוי מומחה/ית תחתיה;
 - ב. האם נפלו פגמים בחוות דעתה של המומחית, שחייבו מתן משקל נמוך לחוות דעת זאת;
 - ג. האם בדין קבע בית משפט קמא כי האם נעדרת מסוגלות הורית;
 - ד. האם בדין קבע בית משפט קמא כי אין מקום לאפשר במקרה דנן גידול הקטינה על ידי הסבתא והאם, או על ידי הסבתא לבד;
 - ה. האם בדין קבע בית משפט קמא כי אימוץ הקטינה דנן צריך להיות אימוץ סגור;
- נבחן שאלות אלה אחת לאחת לנוכח טענות האם המכוונות למעשה נגד ממצאיו וקביעותיו העובדתיות של בית משפט קמא, בהם ברגיל נמנעת ערכאת הערעור להתערב אלא רק במקרים חריגים. יחד עם זאת לנוכח רגישות העניין דנן נבחן ממצאים וקביעות אלה של בית משפט קמא למרות הכלל הנ"ל.
- שאלה א' – האם נפלו פגמים בחוות דעת המומחית המחייבים את פסילתה**
51. כאמור, האם טוענת בערעורה כי נפלו פגמים בחוות דעת המומחית המחייבת את פסילתה. בנדון, כיוונה האם את חיציה לשני פגמים עיקריים:
- א. המומחית הסתמכה על מסמכים שהועברו לה על ידי היועמ"ש בלבד;
 - ב. לא פורטו בחוות הדעת מהם המסמכים שעמדו בפני המומחית עת ערכה את חוות דעתה;
52. **כפי שאפרט להלן, לא שוכנעתי כי יש ממש בטענות אלה של האם.**
- תקנה 258(ב) לתקנות, העוסקת בחוות דעת של מומחה בענייני משפחה, קובעת כדלקמן:
- "הורה בית המשפט על מינוי מומחה מטעמו, רשאי בעל דין להביא בפניו מסמכים הנוגעים לעניין, תוך 7 ימים מיום מינויו".

בצדק קבעה השופטת קמא בפסק הדין (עמ' 13, שורות 6-8), ואין לי אלא לחזור על דבריה, כי אם סברה האם שחומרי הרקע שהועברו למומחית רק על ידי ב"כ היועמ"ש אינם מספיקים, הייתה מוטלת עליה האחריות להביא בפני המומחית מסמכים נוספים מטעמה, כהוראת תקנה 258(ב) לתקנות. אין מקום כיום להטיל האחריות על כך על כתפי המומחית, כפי שציינה בצדק היועמ"ש בעיקרי הטיעון מטעמו, שתמציתם לעיל.

באשר לטענת הפגם השנייה שטענה האם, שהמומחית לא פירטה בחוות דעתה את רשימת המסמכים עליה הסתמכה, בצדק טען היועמ"ש בעיקרי הטיעון מטעמו, כי אלה פורטו בפנייה למומחית מטעם ב"כ היועמ"ש, שהעתקו הועבר מבעוד מועד גם לעיונה של ב"כ האם.

במצב דברים זה לא ניתן לומר כי עסקינן בפגם מהותי היורד לשורשו של עניין בחוות הדעת, שיש בו כדי לגרום עיוות דין למי מהצדדים.

נאמר לא אחת בפסיקה כי:

"הלכה היא, כי גם כאשר מתגלים פגמים בחוות דעתו של מומחה, המסקנה לא צריכה להיות בהכרח פסילת חוות הדעת, אלא על בית המשפט לבחון אם מדובר בפגם היורד לשורשו של עניין, שיש בו כדי לגרום לעיוות דין... אף אם נפלו פגמים בחוות דעת המומחה, פסילת המומחה וחוות דעתו היא הסנקציה החריפה ביותר שבית המשפט יכול לנקוט בה מבין שורה של צעדים אפשריים, ובית המשפט לא ימהר לעשות כן כשניתן להסתפק בהוראה מתונה יותר" [רע"א 7819/16 המאגר הישראלי לביטוחי רכב (הפול) נ' פלוני, ציטוט מפסקה 7 (25.12.16)].

במקרה דנן כאמור, אין עסקינן בפגם היורד לשורשו של עניין. לא הייתה גם כל מניעה כי מסמכים רלוונטיים יוצגו למומחית במסגרת חקירתה הנגדית, וקבלת התייחסותה באשר לרלוונטיות שלהם או להשפעתם על מסקנותיה וממצאיה;

בכל מקרה הדגישה המומחית כי האבחון נשוא חוות דעת הוא אבחון פסיכולוגי, וחוות דעתה אינה מתבססת רק על המסמכים שהועברו אליה על ידי היועמ"ש. מסמכים אלה שימשו כחומר רקע בלבד, אך רוב רובה של חוות הדעת מבוסס על מבחנים אישיותיים וראיון שערכה למערערת, כפי שגם עמדה על כך המומחית בחקירתה הנגדית (עמודים 9-10 לפרוטוקול חקירתה מיום 26.3.19).

עמדה על כך גם השופטת קמא בפסק דינה (סעיף 29, עמ' 13, שורות 9-12).

במצב דברים זה, לא ראיתי לנכון לפסול את המומחית או את חוות דעתה בשל הפגמים הנ"ל שציינה האם בערעורה, ויש לדחות ערעורה בנקודה זאת.

שאלה ב' – האם נפלו פגמים בחוות דעת המומחית שחייבו מתן משקל נמוך לחוות דעת זאת

53. כפי שנראה להלן, בית משפט קמא אימץ את מסקנות וממצאי המומחית בחוות דעתה, ונתן להם משקל משמעותי (במיוחד כשתאמו את ממצאי המומחה ד"ר מסאלחה).
- נגד כך טוענת האם בערעור זה, כשלטעמה ישנם פגמים בחוות הדעת שהיו צריכים להוביל את בית משפט קמא ליתן משקל נמוך לממצאיה או למסקנותיה של המומחית הקבועים בחוות הדעת.
- טענות אלה של האם פורטו בסעיפים 25(ג)-(ה) לעיל, שתמציתן התעלמות המומחית בחוות דעתה מעובדות ומסמכים שהיה בהם כדי להיטיב עם האם והסבתא, והעובדה כי המומחית ביצעה רק תצפית אחת של אינטראקציה בין האם לבין הקטינה, ולא ביצעה תצפית של אינטראקציה בין הסבתא לבין האם ו/או הקטינה.
54. לא שוכנעתי מטענות אלה של האם.
- היטיבו לסתור טענות אלה היועמ"ש והאפוטרופא לדין בעיקרי הטיעון שהגישו, עליהם גם עמדנו בהרחבה לעיל.
- טענות אלה גם נטענו בפני בית המשפט קמא שלא התעלם מהן אלא דחה אותן לגופן בסעיף 29 לפסק הדין.
- בכל הקשור למסמכים שלדעת האם יש בהם כדי להיטיב עמה, ציינה השופטת קמא כי מידת הרלוונטיות של מסמכים אלה למסקנות המומחית נמוכה ביותר, ואין באי העברתם למומחית בכדי לשנות את מסקנות חוות הדעת ו/או לגרום למערערת עיוות דין כלשהו. בנדון המומחית ביססה את חוות דעתה בעיקר על מבחנים אישיותיים, ראיון עם האם (במסגרתו דלתה פרטים על האם וקיבלה מידע שהאם רצתה להעביר לה), שהרי עסקינן בחוות דעת פסיכולוגית, כפי שגם עמדה על כך המומחית בחקירתה הנגדית.
- אנוכי אוסיף בהקשר זה כי התסקיר העדכני, שממצאיו פורטו בהרחבה בסעיפים 39-48 לעיל, תומך בממצאי המומחית והמומחה ד"ר מסאלחה, בדבר היעדר מסוגלות הורית של האם, לבדה ו/או בעזרת אמה (הסבתא), באופן שיש בו המלצה לדחיית הערעור, למרות שיפור קל שחל בהתנהלות האם.
- זאת ועוד, הכרעתה של השופטת קמא התבססה לא רק על מסקנות וממצאי המומחית (בעיקר המומחית שנחקרה בפניה, שכן מונתה במסגרת ההליך קמא), אלא על שמיעה נרחבת של עדים שהיו מעורבים בטיפול במערערת מיום לידת הקטינה ועד להיום, כמפורט בהרחבה לעיל ובפסק הדין. לא בכדי ציין בית משפט קמא בפסק הדין (סעיף 36) כי העדויות שנשמעו בפניו, לרבות של האם והסבתא, תומכות, מחזקות ועולות בקנה אחד עם חוות דעת המומחים.
- בית המשפט קמא התייחס לכל עדות ועדות בהרחבה, בדרך למסקנתו בדבר היעדר מסוגלות הורית של האם ו/או שלילת האפשרות לגידול הקטינה באמצעות האם והסבתא.
55. בית משפט קמא אף התייחס בפסק הדין לטענת האם כי המומחית נמנעה מלערוך תצפית אינטראקציה בין הסבתא לבין הקטינה, ודחה אותה תוך הסתמכות על עדותה של המומחית, שתצפית כזו לא הייתה נותנת תמונה אחרת על המצב אלא היתה מטילה אימה על הקטינה באופן שלא הייתה מתקבלת תמונה מהימנה בשאלה זו. לכן, הדגיש בית משפט

קמא כי לא מדובר בהשמטה או בהיעדר מחשבה מצד המומחית לאפשרות עריכת תצפית
בין הסבתא לבין הקטינה אלא בהחלטה מושכלת של המומחית שהתקבלה מתוך שיקולים
מקצועיים (סעיף 29 לפסק הדין).

אכן עיון בחקירתה של המומחית מלמד כי לא ראתה טעם ותוחלת בקיום מפגש כאמור
(בנדון נפנה לעדותה של המומחית, עמ' 22 לפרוטוקול יום 26.3.19, שורות 24-29; עמ' 23
לפרוטוקול, שורות 1-5).

ראוי לציין בנקודה זו, כי הגם שנחה דעתנו ממסקנות המומחית בנקודה זאת, במסגרת
ישיבת הערעור ביום 10.2.20, העלינו את האפשרות לקיום לפחות שלושה מפגשים בין
הסבתא, האם והקטינה בנוכחות המומחית על מנת לבחון את האינטראקציה ביניהן, ואז
תגיש המומחית חוות דעת משלימה. עוד ציינו במסגרת אותה אפשרות, כי ככל שהמומחית
תסבור שיש צורך ביותר מפגשים כדי להעריך את האינטראקציה בין השלישייה הנ"ל,
הדבר יהיה נתון לשיקול דעתה.

אפשרות זאת הועלתה על ידנו לנוכח טענות האם בערעורה על אי קיום מפגש כאמור.

ב"כ היועמ"ש הסכימה לאפשרות זו. האפוטרופא לדין השאירה זאת לשיקול דעת בית
המשפט, הגם שהדגישה כי לא נערך מפגש משולש כאמור ביוזמת המומחית במכוון, כפי
שעמד על כך בית המשפט. עוד הוסיפה האפוטרופא לדין כי המומחה בתיק הנזקקות, ד"ר
מסאלחה, הזמין את הסבתא כדי לצפות באינטראקציה שלה עם הקטינה, והסבתא לא
הביעה עניין בכך. הביעה האפוטרופא לדין חשש כי מפגש כזה עלול להזיק לקטינה ולא
להיטיב איתה. למרות כל זאת, השאירה את ההחלטה לשיקול דעת בית המשפט.

דווקא ב"כ האם התנגדה לאפשרות של קיום מפגש משולש כיום בנוכחות המומחית.
לטענתה, היה מקום למפגש כאמור טרם עריכת חוות דעת אך לא לאחר מכן, כאשר בחוות
הדעת, חיוותה המומחית דעתה באופן חד משמעי נגד המסוגלות ההורית של האם ו/או
אפשרות גידול הקטינה על ידי האם והסבתא. לטעמה, להחזיר את העניין למומחית זה
למעשה לקבל תוצאות מראש.

במצב דברים זה, אפשרות זאת ירדה מהפרק.

גם לגופם של דברים, לאחר בחינה מדוקדקת של דברי המומחית בחוות דעתה ובחקירתה
הנגדית, שאומצו על ידי בית משפט קמא, כי לא התקיים מפגש משולש כאמור (או מפגש
בין הסבתא לבין הקטינה בלבד) במכוון, כיוון שלא היה בו כדי להיטיב עם הקטינה אלא
אף להזיק עמה, אין מקום להורות על מפגש כאמור.

בנדון ראיתי התייחסות נרחבת מצד המומחית בחוות דעתה לעניין הסבתא, מסוגלותה
ההורית (הלקויה) ואפשרות שיתוף הפעולה בין הסבתא לבין האם בגידול הקטינה ושלילת
אפשרות זו. בנדון נפנה לסעיפים 16-17 לעיל, שאומצו על ידי בית משפט קמא. **מסקנות או**
ממצאים אלה גם חיזקו את המסקנה בדבר היעדר תוחלת למפגש משולש כאמור או מפגש
בין הסבתא והקטינה בלבד.

בנדון ראוי גם להזכיר את דבריו של המומחה מסאלחה בכל הקשור לקשר הלקוי שבין
הסבתא לבין האם והקטינה, שפורטו בסעיף 11 לעיל.

1 אמנם בישיבת הערעור ביום 10.2.20 ניסתה הסבתא לגלגל האחריות לאי פגישותיה עם
2 הקטינה לאורך השנים על כתפיהם של העו"ס לחוק הנוער וב"כ האם שמנעו זאת ממנה
3 באמתלות שונות (עמ' 7 לפרו' שו' 18-32), אך לא שוכנעתי כי עשתה מאמץ מספיק לכך.
4 הדבר אף עולה בקנה אחד עם דבריו של המומחה מסאלחה בחוות דעתו, כי הסבתא,
5 במילים עדינות, לא היתה להוטה להשתתף במפגשי האם והקטינה.

6 **לכן, עצם אי קיומו של מפגש אינטראקציה בין הסבתא לקטינה ובין הסבתא, האם**
7 **והקטינה, בנוכחות המומחית או בלעדיה, אין בו בכדי לפגום בחוות דעתה של המומחית**
8 **או לגרוע ממשקלה. זאת בניגוד לטענת האם בערעור זה.**

9 גם תמיהתה של האם, כי המומחית לא ציינה בחוות הדעת את גיל הקטינה, אינה במקומה.
10 המומחית בחקירתה הנגדית קיבלה את ההערה בדבר השמטת גילה של הקטינה מחוות
11 דעת ומדבריה ניתן להסיק כי מדובר בהשמטה מקרית (עמ' 13 לפרו' יום 26.3.19 שו' 1-5).
12 בכל מקרה היא ידעה את גיל הקטינה לאשורו (עמ' 24 לפרו' שם שו' 3-5).

13 כמו-כן, ציינה המומחית בחקירתה הנגדית כי היא מודעת לבעיותיה הנפשיות של האם (כי
14 אובחנה בהתחלה כסכיזופרנית ולאחר מכן אובחנה כסובלת מהפרעה סכיזו-אפקטיבית),
15 למרות זאת התייחסה אליה כבן אדם תוך ביצוע מבחנים אישיותיים. לכן גם לא היה לה
16 חשוב לדעת את שיעור אחוזי הנכות של האם. זה לא היה רלוונטי לאבחון שעשתה לה (עמ'
17 10 לפרו' יום 26.3.19 שו' 20-24; עמ' 18 לפרו' שם שו' 13-16).

18 באשר לטענות האם כי המומחית הסתפקה בפגישת תצפית אחת במפגש שבין האם
19 לקטינה, השיבה המומחית בעדותה, כי די לה בכך, שכן התבססה לא רק על הפגישה
20 האמורה אלא גם ובעיקר על מבחנים אישיותיים שעשתה לאם לצורך בחינת מסוגלותה
21 ההורית (עמ' 18 לפרו' יום 26.3.19 שו' 16-25).

22 **לסיכום ובמענה לשאלה ב' לעיל, לא שוכנעתי מטענת האם בערעור דנן, כי נפלו פגמים**
23 **בעבודת המומחית שגרעו או אמורים היו לגרוע ממשקל חוות דעתה. לכן לא נפלה כל טעות**
24 **בהסתמכות בית משפט קמא על ממצאיה וקביעותיה של המומחית בחוות דעתה.**

25

26 **שאלה ג' – האם בדין קבע בית משפט קמא כי האם נעדרת מסוגלות הורית**

27 56. בית משפט קמא אימץ את מסקנות המומחית אותה מינה, הדומות למסקנות המומחה
28 בתיק הנזקקות ד"ר מסאלחה, ועל מסקנות אלה (בדבר העדר מסוגלותה ההורית של האם
29 והעדר הסיכוי שהתנהגותה או מצבה ישתנו בעתיד הנראה לעין) עמדנו בסעיפים 10-18
30 לעיל.

31 בית משפט קמא לא הסתפק רק בחוות דעת המומחים אלא חיזק מסקנותיו גם בהסתמך
32 על העדויות הנרחבות של גורמי הטיפול במערערת, לרבות בפגישותיה עם הקטינה, אותן
33 פירט וניתח בפסק דינו.

34 עמדנו על כך בהרחבה בראש פרק "פסק הדין" לעיל (סעיפים 19-22).

1 גם היועמ"ש והאפוטרופא לדין עמדו בעיקרי הטענות על מכלול העדויות של גורמי
2 הטיפול, המצביעות על העדר מסוגלותה ההורית של האם והעדר סיכוי שיפור בעתיד
3 הנראה לעין.

4 במיוחד נפנה לעיקרי הטענות מטעם האפוטרופא לדין (בעמודים 8-13) שם עמדה
5 האפוטרופא לדין ובצורה מדויקת, שאומצה על ידי בית משפט קמא בפסק דינו, על כלל
6 הראיות והעדויות המצביעות על העדר מסוגלותה ההורית של האם, חוסר יכולתה להבין
7 את צרכיה של הקטינה ולתת להם מענה מותאם.

8 בנקודות אלה אף הפנתה האפוטרופא לדין (כפי שאף עשה כן בית משפט קמא בפסק הדין)
9 לעדותה של האם עצמה.

10 האפוטרופא לדין אף הפנתה לעדויות ולראיות שעמדו בפני בית משפט קמא, המלמדות על
11 חוסר יכולתה של האם לתפקד באופן עצמאי, להתמיד לאורך זמן בחיים עצמאיים וקושי
12 לקיים קשר טיפולי ארוך טווח תוך קבלת סיוע מגורמי טיפול ורווחה.

13 יצוין כי שאלת המסוגלות ההורית היא אמנם הכרעה שיפוטית, אך ראוי כי בית המשפט
14 יסתמך על חוות דעת מומחה בתחום. אמנם בית משפט אינו מחויב לאמץ כל חוות דעת של
15 מומחה מקצועי אותו מינה בבחינת "כזה ראה וקדש", אלא הסמכות והאחריות להכריז
16 או שלא להכריז על קטין כבן אימוץ מוטלת על בית המשפט. יחד עם זאת, והגם שהשימוש
17 בחוות דעת מקצועיות אינו חף מקשיים, מדובר בפרקטיקה רצויה ואולי בלתי נמנעת בכל
18 הקשור לשאלת המסוגלות ההורית, כמו גם שאלת טובתו של הקטין, הכורכות בתוכן
19 שיקולים הקשורים למצבו התפקודי והנפשי של ההורה והשלכותיהם על הקטין.

20 הלכה היא כי נדרש נימוק כבד משקל המצדיק שלא לאמץ את מסקנותיו של מומחה שמונה
21 מטעם בית המשפט, ואת ההמלצות שפורטו בחוות דעתו. צריכות להיות נסיבות יוצאות
22 דופן, בהן ידחה בית המשפט עמדה מקצועית של מומחה לדבר.

23 ראה לעניין זה:

24 בע"מ 3329/08 פלונית נ' היועמ"ש, פסקה ט"ו(3) (18.6.08);

25 בע"מ 2103/13 פלונית נ' היועמ"ש, פסקה 17 (18.6.13);

26 עניין פלונית, פסקה 16;

27 בע"מ 1179/13 פלוני נ' היועמ"ש, פסקה 20 (18.9.13);

28 במצב הדברים דנן, משלא מצאנו לקבל את טענות האם בדבר פגמים שנפלו בחוות דעת
29 המומחית שיש בהם בכדי להביא לפסילת חוות הדעת או גריעה ממשקלה, היה מקום כי
30 בית המשפט קמא ינהג כפי שנהג, ובהיעדר סיבה חריגה (שלא קיימת) יסתמך בקביעת
31 מסקנותיו וממצאיו על חוות דעת המומחית, שמסקנותיה נתמכות גם על ידי המומחה ד"ר
32 מסאלחה בחוות דעתו.

33 המומחית נחקרה ארוכות על ידי הצדדים, וממצאיה לא רק שלא נסתרו אלא הובהרו
34 וחוזקו, כפי שאף עמד על כך בית המשפט קמא בפסק דינו.

סבורני שגם היועמ"ש והאפוסטרופא לדין בעיקרי הטיעון מטעמם, כפי שפורטו לעיל בקצרה, עמדו על נקודה זו.

59. המומחית בחוות דעתה עמדה על היעדר מסוגלותה ההורית של האם, וסיכום ממצאיה פורטו בסעיף 15 לעיל. בצדק קבעה השופטת קמא בפסק הדין (סעיף 33) כי:

"יצוין כי בנסיבות המקרה שבפניי, כאמור, נערכו להם שני אבחוני מסוגלות הורית, בשתי נקודות זמן...בהפרש של למעלה משנתיים וחצי בין שתי הבדיקות. העובדה ששני מומחים שונים, בשתי נקודות זמן שונות, כיוונו לאותה מסקנה לעניין היעדר מסוגלותה ההורית של האם מחזקת את המסקנה המצערת והבלתי נמנעת שאכן האם נעדרת מסוגלות הורית. כמו כן, היעדר מסוגלותה ההורית של האם הוכח גם יתר הראיות שהובאו בפני בית המשפט ומארג הראיות כולן. אין לי ספק שהאם אוהבת את הקטינה ורוצה לגדל אותה. ואולם, השאלה העומדת לדיון הינה האם היא מסוגלת לכך. בעניין זה, חומר ראיות שהונח בפני בית המשפט, מוביל למסקנה כי התשובה לשאלה זו שלילית, למרבה הצער".

לא רק שלא מצאתי טעות במסקנות וקביעות אלה של בית משפט קמא בהסתמך על חוות דעת המומחים, אלא התסקיר העדכני תומך במסקנות וקביעות אלה, למרות השיפור הקל במצבה של האם, כפי שעמדנו על כך לעיל.

האם מנגד, לא הציגה תשתית של ממש המאפשרת להסיק מסקנה שונה בדבר מסוגלותה ההורית ו/או הסיכוי לשיקומה בעתיד הנראה לעין.

אכן האם הקפידה כמיטב היכולת על קיום מפגשים עם הקטינה במרכז הקשר, והשתכנעתי כי היא רוצה לדאוג לקטינה, אולם, כפי שצוין בסעיף 49 לעיל, השאלה אינה אם ההורה רוצה לדאוג לילדו אלא האם ההורה **מסוגל** לדאוג לילדו כראוי. לצערי, התמונה העולה מכל החומר שעמד הן בפני בית משפט קמא והן בפנינו, כי האם אינה מסוגלת לדאוג לקטינה כראוי. סבורני כי האם הבינה זאת ולכן ביקשה לצרף את אמה, הסבתא, לטיפול בקטינה (אפשרות שנשללה על ידי המומחית ובצדק, כפי שנעמוד על כך להלן).

המומחית ציינה בעדותה לגבי האם כי:

"הדברים היסודיים ביותר הם קודם כל להיות מסוגלת בכלל להכיר במה נדרש מהורה. כולה בפנטזיה, היא לא בממשות במציאות של מה נדרש מהורה. דבר שני, היא לא מסוגלת לחשוב באופן נפרד ומושכל את צרכיה של הילדה, דבר שלישי, היא מאוד לא יציבה ובכל רגע יכולה לקרוס ובמצב שבו יש עוד לחץ היא יכולה ממש להתפרק נפשית. דבר נוסף, כל היכולת להיות עצמאית, להסתגל לעולם העבודה, לעולם הפונקציות במציאות, גם הוא נמוך ואינו מפותח. דברים יסודיים החל מיציבות, סדירות בטיפול הפיזי, היענות לטיפול הרגשי ויכולת להיות דמות שהיא בוגרת, שקולה לקחת אחריות וכו'" (עמ' 4 לפרו' יום 26.3.19 שו' 11-18).

1

2

בהמשך עדותה שבה והדגישה המומחית כי :

3

"מבחינה פסיכולוגית וחד משמעית, זה אחד המקרים היותר ברורים

4

שפגשתי. היא לא יכולה לגדל ילד נקודה. כי אין לה...מסוגלות הורית

5

זה ביטוי, זה לא לחץ דם. אז לא. המסוגלות ההורית שלה לא

6

מאפשרת לה לגדל ילדה...זה חד משמעית" (עמ' 8 לפרו' 26.3.19 שו' 3-

7

6).

8

הוסיפה המומחית וציינה בעדותה בצורה די החלטית כי האם לא תהא מסוגלת לגדל

9

הקטינה אף אם תסתייע בעזרה חיצונית (עמ' 20 לפרו' יום 26.3.19 שו' 13-26).

10

קביעה זאת עולה בקנה אחד עם ממצאיו וקביעותיו של המומחה מסאלחה, כמפורט

11

בסעיפים 12-13 לעיל.

12

השופטת קמא כאמור אימצה ממצאים אלה של המומחית, ובצדק, תוך ששללה אפשרות

13

שיקום האם בעתיד הנראה לעין.

14

השופטת קמא ציינה בהסתמך על חוות דעת המומחית ועדותה בפניה כי :

15

"אשר לאפשרות השיקום של האם, לעמדת המומחית היא אינה

16

מכירה כלל שמשו אינו תקין, היא אינה מכירה בצורך לקבל עזרה

17

ואין לה גם יכולת להתבונן פנימה. על כן, לעמדתה, אין לה אופק של

18

שיקום וגם אם תתחיל בתהליך שיקומי, לאור הנתונים שלה, מדובר

19

בתהליך ארוך, מורכב שיימשך שנים" (ציטוט מסעיף 27 לפסק הדין).

20

אין מקום לטעמי להתערב בקביעות אלה של השופטת קמא, המבוססות הן על דברי

21

ומסקנות המומחים והן על עדויות גורמי הטיפול והרווחה המצויים בקשר עם האם מאז

22

לידת הקטינה, ואף קודם לכן.

23

לא זו אף זו – נאמר לא אחת בפסיקה, כי בחינת התקיימותה של עילת האימוץ הנטענת

24

בדבר מסוגלותו ההורית של ההורה נבחנת בנקודת הזמן הנוכחי, ובהתאם לצרכים

25

הקונקרטיים של הקטין, ולהשלכות של ניתוקו ממשפחת האומנה כפי שנמצאו על ידי גורמי

26

המקצוע.

27

ראו לענין זה :

28

בע"מ 223/20 פלונית נ' היועמ"ש, פסקה 9 (10.2.20), והאסמכתאות המוזכרות שם.

29

כבת לשני הורים הסובלים ממחלת נפש, נמצאת הקטינה בסיכון גנטי מוגבר לפתח הפרעה

30

נפשית. האפשרות שתנותק מהורי האומנה, המגדלים אותה מגיל חמישה חדשים (כיום

31

כבת שלוש שנים וחצי) ומהווים עבורה הורים פסיכולוגיים, מחמירה או מגדילה את

32

הסיכון להתפתחות הפרעה נפשית אצלה. לכן יש חובה כי ההורים שיגדלו אותה יהיו בעלי

33

מסוגלות הורית גבוהה במיוחד.

34

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34

כך העידה במפורש המומחית בחקירתה הנגדית :

”על מנת להתגבר על הרדיס פוזיציה הראשונית, צריך סביבה מאוד מטיבה... שמכוונת בצורה מדוייקת לצרכים של הילדה... (עמ' 7 לפרו' יום 26.3.19 שו' 19-20).

כשנשאלה המומחית אם כוונתה לסופר הורות, מעל להורות הממוצעת, השיבה :

”כן, כן כן. הייתי אומרת שזה דורש גם השקעה רגשית מאוד משמעותית, כל זמן השקעה רגשית. זה לא מישהי שיכולה כך סתם לגדול, וגם דורש חשיבה מושכלת” (עמ' 7 לפרו' שסשו' 24-25).

לרוע הענין, וכעולה מהחומר הראיתי הנרחב הקיים בנדון, לא רק שהאם לא הוכיחה מסוגלות הורית לעילא ולעילא כנדרש לטיפול בקטינה דן ככל שתוצא ממשפחת האומנה (המיועדת לאמצה) ותעבור לידיה, אלא ההיפך. מסוגלותה ההורית לטיפול בקטינה נשללה על ידי שני מומחים וגורמי הטיפול, לרבות בתסקיר העדכני, למרות השיפור הקל בהתנהלותה.

עמדה על נקודה זאת גם השופטת קמא בפסק הדין, בציננה כדלקמן :

”...הקטינה, בהיות שני הוריה מאובחנים כבעלי הפרעות נפשיות, נושאת סיכון גנטי מוגבר לפתח הפרעה נפשית בעצמה. במצב דברים זה, לאחר שהקטינה כבר נקלטה אצל משפחת האומנה, ניתוקה מהם עלול לגרום לה לפגיעה קשה עד כדי בלתי הפיכה ויצריך הורות מיטיבה מאוד על מנת להתמודד עם השלכותיו של ניתוק כאמור, הורות אשר למרבה הצער, אין ביכולת האם להעניק לה...” (ציטוט מסעיף 62 לפסק הדין).

61. לאור כל זאת יש לומר, כי הוכח שכלפי האם מתקיימת עילת האימוץ הקבועה בסעיף 13(א)(7) לחוק האימוץ.

62. לאור האמור לעיל, ובמענה לשאלה ג' לעיל, שוכנעתי לקבוע כי בדין קבע בית משפט קמא שהאם נעדרת מסוגלות הורית, ומתקיימת בעניינה עילת האימוץ הקבועה בסעיף 13(א)(7) לחוק האימוץ. מכאן כי דין הערעור גם בטענות נגד קביעות אלה של השופטת קמא להידחות.

שאלה ד' – האם בדין קבע בית משפט קמא כי אין מקום לאפשר במקרה דנן גידול הקטינה על ידי האם בסיוע הסבתא

63. במסגרת ההליך קמא נבחנה גם אפשרות גידולה של הקטינה על ידי האם בסיוע הסבתא. לאפשרות זאת התייחסה אף המומחית אשר בחנה אותה ושללה אותה (כמפורט בסעיפים 16-17 לעיל), קביעה שאומצה על ידי בית משפט קמא בפסק דינו כמפורט לעיל.

אפשרות **אימוצה** של הקטינה על ידי הסבתא וגידולה על ידה בלבד לא עלתה בהליך קמא, ו"הונחה על השולחן" לראשונה כאפשרות רק במסגרת ערעור זה (סעיף 23 לעיקרי הטיעון מטעם האם).

עמדה על נקודה זאת האפוטרופא לדין בעיקרי הטיעון מטעמה (סעיף 28) שם ציינה כי: **"בסעיף 23 לעיקרי הטיעון מטעמה, מעלה האם לראשונה (ההדגשה במקור – ח"ש) את הטענה, לפיה פסילת האפשרות לגידול משותף, אינה פוסלת את הסבתא לבדה..."**. בית משפט זה גם שם לב לנקודה זאת, לכן שאל את ב"כ האם בישיבת הערעור ביום 10.2.20 **"האם הסבתא הביעה נכונות מתחילת ההליך לאמץ את הקטינה?"**.

על כך השיבה ב"כ האם כהאי לישנא:

"אני משיבה, זו טענה שעלתה, הסבתא בתחילה היתה מאוד מבולבלת. ביקשה להתארגן ואז תוכל למצוא הדרך כדי לגדל הקטינה. זה לא שהיא ראתה שיש את הליך האימוץ ובקשה לאמץ אותה. היא בסך הכל ביקשה שלושה חודשים כדי להתארגן ביכולת שלה לקלוט את הקטינה, יש את האמא (האם – ח"ש) שגם דואגת לה..." (עמ' 2 לפרו' שו' 30-26).

מתשובה זאת של ב"כ האם לא התקבלה תמונה ברורה, כנדרש בהליך אימוץ, על רצון ברור וחד משמעי של הסבתא לאמץ הקטינה, להבדיל מגידולה יחד עם האם, אפשרות שנבחנה כאמור על ידי המומחית ובית משפט קמא ונשללה.

במצב דברים זה שאל בית משפט זה במפורש את הסבתא בישיבת הערעור, האם החליטה שהיא רוצה לאמץ את הקטינה, וזאת היתה תשובתה:

"לשאלת בית המשפט החלטתי שאני רוצה לאמץ את הקטינה – האימוץ זה מילה קשה שאני רוצה לקחת את... (הקטינה), זה היה כש... (האם, ח"ש) הרגישה יותר טוב, היא היתה בסוג של דיכאון אחרי לידה ואמרתי שגם לטפל בילדה וגם לעזור ל... (אם), אני קודם רוצה שהאמא תרגיש טוב כדי שנוכל לעזור יחד כדי לטפל בילדה" (עמ' 7 לפרו' שו' 36-33).

שוב, אין כאן רצון ברור לאימוץ הקטינה וגידולה בעצמה ולבדה (אפשרות שהיא קיימת לנוכח בעיותיה הלא פשוטות של האם, עליהן גם עמדנו לעיל), אלא לגידולה במשותף עם האם (בתה).

מכאן כי טענותיה של האם בערעור בדבר אי בחינת אפשרות זאת של אימוץ הקטינה על ידי הסבתא לבדה לא נתמכו על ידי הסבתא עצמה, שגם לא טרחה להגיש כל בקשה לאימוצה.

בכל מקרה, ברור כי הסבתא אינה מעוניינת לאמץ הקטינה כדי לגדלה בעצמה ולבדה אלא בכל מקרה תכננה לגדלה עם האם (כך ציינה הסבתא ברורות גם בפנינו, כמצוטט לעיל). מכאן כי מסקנות וקביעות בית משפט קמא בדבר שלילת אפשרות גידול הקטינה על ידי האם והסבתא תקפות גם לאפשרות אימוצה של הקטינה על ידי הסבתא.

64. כאמור אפשרות גידולה של הקטינה על ידי האם והסבתא נבחנה על ידי המומחית ונשללה בצורה מפורטת ומנומקת, ועמדנו על כך בהרחבה בסעיפים 16-17 לעיל.

המומחית נחקרה על חוות דעתה וקביעותיה בנוגע לסבתא וציינה, בין היתר, כדלקמן:

"... (הסבתא) היתה יותר בפאסדה, יותר מציגה פאסדה מאשר יכולה באמת... פאסדה זה מה שמציגים כלפי חוץ, מאשר באמת ביכולת שלה גם להיות מחוייבת ומסורה לאורך זמן באופן יציב. גם יש ל... (סבתא) מצוקות מאוד רבות... היא אישה מאוד אגוצנטרית..." (עמ' 2 לפרו' יום 26.3.19 שו' 23-27).

"... בפועל היא אישה שמאוד יהיה קשה לה ליצור אמפתיה אמיתית, לזהות מצוקה אמיתית של ילדה קטנה... היא לא תראה בעיות אמיתיות. .. יהיה לה קשה ליצור קשר אותנטי עם רגש אמיתי..." (עמ' 3 לפרו' שם שו' 1-4).

בהמשך עדותה שבה המומחית וחזרה על הנקודות שפירטה בחוות דעתה (וגם פורטו בסעיף 17 לעיל) המלמדות על הקשיים המשמעותיים באפשרות גידול הקטינה על ידי האם והסבתא יחדיו (עמ' 6-7 לפרו' שם).

בית משפט קמא אימץ בפסק דינו מסקנות אלה של המומחית ושלל את אפשרות גידול הקטינה על ידי האם והסבתא (ראו סעיף 21(ז) לעיל המתמצת את סעיפים 67-70 לפסק הדין).

בסופו של דבר קבע בית משפט קמא לגבי אפשרות זאת (סעיף 70 לפסק הדין) כי:

"כאמור, המומחית נתנה דעתה לגבי מאפייני האישיות של האם ו... (הסבתא) והחיבור ביניהן והגיעה למסקנה שהחיבור יעצים את הפתולוגיות זו של האחרת. המסקנה המתבקשת מן האמור כי סיכויי ההצלחה של הצעת האם לפיה הקטינה תעבור אליה והיא תסתייע ב... (סבתא) בגידולה, קלושים. נוכח הראיות שהונחו בפניי, שוכנעתי כי הסיכון הכרוך בנסיון העברתה של הקטינה לאם על מנת שזו תגדלה ביחד עם ... (הסבתא), גבוה ביותר. לא שוכנעתי שיש הצדקה לחשוף את הקטינה לסיכון כאמור..."

65. ודוק – בית משפט קמא שלל אפשרות זאת של גידול הקטינה על ידי הסבתא והאם במשותף לא רק בהסתמך על קביעות המומחית בנקודה זאת, אלא לאחר שאף נחשף לעדויות נוספות.

בנדון נפנה לעדותו של מר שלמה פלד העו"ס לחוק נוער שהיה מעורב בהכרזת הקטינה כקטינה נזקקת.

בתצהירו ת/7 ציין על אודות יחסי הסבתא והאם, והאפשרות להיעזר בסבתא לגידול הקטינה, כדלקמן:

א. מערכת היחסים בין האם לסבתא לאורך השנים היתה מורכבת והתאפיינה בעליות וירידות. היתה ביניהם לעיתים אלימות פיזית ומילולית. הסבתא הסכימה לקבל האם לביתה בלית ברירה, ואף התבטאה כי אינה יכולה לטפל בה (סעיף 7 לת/7).

ב. כשנודע שהאם בהריון היא (האם) ביטאה בפני גורמי הטיפול והרווחה רצון לגדל
הקטינה בעצמה, אך הודתה כי תתקשה לעשות כן בעצמה ותזדקק לעזרה. היא
הבינה אז כי הסבתא אינה מהווה גורם תמיכה שניתן לסמוך עליו לאורך זמן, וזאת
לנוכח נסיון העבר ביחסים ביניהן. מנגד הסבתא הודיעה בפני גורמי הטיפול
והרווחה, כי תהיה מוכנה לסייע למערערת לגדל הקטינה לפרק זמן של שלושה
חודשים ולא יותר (סעיפים 16-17 לת/7).

בחקירתו הנגדית ביום 19.2.19 שב העו"ס לחוק הנוער פלד והרחיב לענין יחסי
הסבתא והאם בעבר. הקושי של הסבתא בגידולה של האם היה כה רב, עד שהגיעה
לרשויות הרווחה וביקשו כי יוציאו את האם מביתה (עמ' 7 לפרו' שו' 23-29).
הוא התרשם לאורך השנים כי הסבתא חסרת כוחות בגידול ילדיה היא (עמ' 8 לפרו' שורות
12-29), זאת הגם שהציעו לסבתא ליווי סוציאלי במהלך השנים (עמ' 9 לפרו' שו' 24-28 ;
עמ' 10 לפרו' שו' 1-2).

לשאלה אם הוא סבור שהסבתא יכולה לסייע בגידול הקטינה בביתה השיב כדלקמן :

"...גם מהיכרות איתה יש פער בין ההצהרות שלה, יש לה רצון, יש
לה לב טוב, היא רוצה לעזור... מצד שני יש פער כל הזמן בין האמירות
והרצון לבין היכולת בפועל. יש לה קושי שהתבטא גם בילדים
הקטנים שלה, גם הגדולים.... כמו שאני מעריך את היכולות שלה ואת
ההיסטוריה, הבית הזה לא באמת יכול להחזיק את כל המורכבויות
האלה ביחד. גם אם... (הסתבא) במצב הרבה יותר טוב בריאותית
והיא עובדת... זה מצב חירום מתמשך... המורכבויות כ"כ גדולות
והיכולת שלה מההיכרות שלי איתה, אני מעריך שהיא לא תוכל
להתמודד עם כ"כ הרבה מורכבויות והילדה תגדל בכאוס, בחוסר
יציבות" (עמ' 19 לפרו' שו' 22-29 ; עמ' 20 לפרו' שו' 1-8).

ניתן לסכם את עדותו של העו"ס לחוק הנוער פלד בכל הקשור לאפשרות גידול הקטינה על
ידי האם והסבתא כדלקמן :

האם אינה בעלת מסוגלות הורית לגדל הקטינה (עמ' 20 לפרו' שו' 21) ;
הסבתא אינה מתאימה, ואינה בעלת יכולת ממשית, לעזור למערערת בגידול הקטינה
בביתה (ראו ציטוטי עדותו לעיל).

66. עו"ס לחוק האימוץ, הגב' דניאלה אלנתן, ציינה בתסקיר שהוגש לבית משפט קמא מיום
11.9.17 (ת/12) בהתייחס לסבתא, כי המומחה ד"ר מסאלחה התרשם מהסבתא, כי היא
מנותקת ממה שבתה האם עוברת. היא לא יצרה קשר כלל עם הקטינה, ואמרה מפורשות
שאינה מעוניינת לקחת את האם והקטינה אליה הביתה (ראו בנדון תמצית חוות דעתו של
המומחה מסאלחה בהתייחס לסבתא, בסעיף 11 לעיל).

בחקירתה הנגדית ציינה העו"ס לחוק האימוץ במענה לשאלה האם הסבתא מצעה היום
את עזרתה למערערת בגידול הקטינה, כי :

1 "התרשמות שלי מהמפגשים עם ... (הסבתא והאם) היתה שיש
2 מערכת יחסים מורכבת וטעונה. זו אחת הסיבות שעורבתי במקרה
3 עוד לפני הלידה" (עמ' 22 לפרו' יום 19.2.19 שו' 16-20).

4 בתסקיר העדכני שבה העו"ס לחוק האימוץ והתייחסה לאפשרות גידול הקטינה על ידי
5 האם והסבתא ושללה אפשרות זאת תוך הסתמכות על קביעות המומחים והתרשמותה,
6 תוך שהוסיפה וציינה כדלקמן:

7 "בנוסף, מצבה הבריאותי של הסבתא, וזאת על אף גילה הצעיר
8 יחסית, אינו יציב. בעבר היו תקופות ארוכות בהן לא יכלה לתפקד,
9 וגם כעת עומד בפניה הליך רפואי אשר עלול להגבילה בתפקוד.
10 בהתחשב בעובדה כי האם אינה מסוגלת לגדל את הקטינה בכוחות
11 עצמה, תצטרך הסבתא להיות המגדלת העיקרית של הקטינה ואף
12 לקחת אחריות מלאה עליה. בהינתן מצב דברים זה, לאור מצבה
13 הבריאותי, לאור היחסים המורכבים עם האם ומצבה הנפשי,
14 הקונפליקטים והמשקעים, אין אני רואה בסבתא לצערי כדמות
15 אשר יכולה לסייע בגידול הקטינה או לשמש כמטפלת עיקרית שלה
16 בסיוע האם" (ציטוט מהתסקיר העדכני).

17 67. העולה מעדויותיהם ועמדותיהם של העו"ס לחוק הנוער והעו"ס לחוק האימוץ כי הסבתא
18 אינה מתאימה לגידול הקטינה עם האם, ובוודאי שלא לבדה (על דרך של אימוץ), כמסקנת
19 המומחית וקביעת בית המשפט.

20 גם אנחנו כערכאת ערעור שמענו את הסבתא בישיבת יום 10.2.20, שהביעה רצון לגדל את
21 הקטינה עם בתה האם. הרושם שהתקבל הוא, כי הסבתא, למרות יכולותיה המוגבלות
22 בגידול הקטינה (כמתואר בהרחבה על ידי המומחית, בית משפט קמא, העו"ס לחוק הנוער
23 והעו"ס לחוק האימוץ, ועמדנו על כך לעיל) רוצה לעזור בדרך זאת לאם לקבל את הקטינה
24 לידה ולמנוע את הכרזתה כבת אימוץ כלפיה (ראו דבריה של הסבתא בפנינו בישיבת
25 הערעור, עמ' 7-8 לפרו'). דא עקא, וכפי שציינה השופטת קמא בפסק דינה (ראו סעיף 70
26 לפסק הדין המצוטט בסעיף 64 לעיל) הסיכון בדרך זאת לקטינה הוא גבוה והסיכוי להצלחה
27 קלוש. היינו – חשיפת הקטינה לסיכון כזה, בבירור אינה משרתת את טובתה ואינה
28 מעשית.

29 68. לאור כל האמור לעיל, ובמענה לשאלה ד', סבורני כי בדיון קבע בית משפט קמא כי אין
30 מקום לאפשר במקרה דנן גידול הקטינה בעזרת הסבתא.

31 אני אוסיף, וכך אמליץ לחברותיי להרכב לקבוע, שאין מקום ליתן לסבתא לגדל הקטינה
32 בעצמה ולבדה על דרך של אימוץ הקטינה. בין אם מהטעם כי לא הוגשה כל בקשה על ידי
33 הסבתא לאימוץ הקטינה ובין אם לגופו של ענין, לנוכח החומר הראיתי שנפרש בפנינו,
34 ושעמד גם בפני בית משפט קמא. מחומר ראיתי זה עולה, כי הסבתא אינה מסוגלת לכך,
35 ויתכן כי אף אינה רוצה כן באמת, מעבר למטרתה לעזור לבתה (האם) לקבל את הקטינה
36 לידה, ובכל אופן דרך זאת מסוכנת לקטינה ואינה לטובתה.

שאלה ה' - האם בדין קבע בית משפט קמא כי אימוץ הקטינה דנן צריך להיות אימוץ סגור

69. בית משפט קמא שקל את נסיבות המקרה דנן וטובת הקטינה ומצא כי אין מקום להורות על צמצום תוצאי האימוץ, והורה על אימוץ סגור של הקטינה (ראו את קביעות בית משפט קמא בנדון בסעיפים 21(ח)+22 לעיל).

בכך למעשה אימץ בית משפט קמא את קביעות המומחים (ראו ראש פרק לעיל "חוות דעת מומחים", שגם נימקו בהרחבה עמדתם זאת) וגורמי הטיפול (ראו סיכומי העדויות של גורמי הטיפול בסעיף 33 לסיכומי האפוטרופא לדין).

כך סברה גם העו"ס לחוק האימוץ בתסקיר העדכני, בצינה בו כי:

"אני סבורה גם היום, כי המשך קיומם של המפגשים במתכונתם הנוכחית, בטווח הארוך, יקשה על הקטינה למצוא את השקט לו היא זקוקה בעיצוב זהותה וביסוס שייכותה למשפחה המאמצת..." (ציטוט מהתסקיר העדכני).

70. סעיף 16 לחוק האימוץ העוסק בתוצאות האימוץ, קובע בסעיף משנה (1) כי: "רשאי בית משפט לצמצם בצו האימוץ את התוצאות האמורות".

חוק האימוץ אינו מוסיף ומפרט מהן אמות המידה להפעלת שיקול הדעת בדבר צמצום תוצאי האימוץ.

תקנה 280א לתקנות שכותרתה "דיון בצמצום תוצאי האימוץ" קובעת כי "...ידון בית המשפט בשאלה אם טובת הקטין, בנסיבות המקרה, מצדיקה צמצום של תוצאי האימוץ, ויקבע בצו להכרזתו של הקטין כבר אימוץ אם טובת הקטין מצדיקה צמצום של תוצאי האימוץ אם לאו, ואם כן – באילו דרכים".

תקנה 294א(א) לתקנות מוסיפה כי "לא יצמצם בית המשפט את תוצאי האימוץ אלא אם קבע בית המשפט...כי לטובת הקטין יש לצמצם את תוצאי האימוץ..."

היוצא הוא – כי הנתון המרכזי לקביעת צמצום תוצאי האימוץ אם לאו, הוא טובת הקטין, הגם שלצידה קיימים מעגלים רלוונטיים נוספים – ההורים המאמצים וההורים הביולוגיים.

לכן כשדנים באפשרות צמצום תוצאי האימוץ יש להתרכז בראש וראשונה בטובת הקטין. רצונו וזכויותיו של ההורה הביולוגי רלוונטיים גם הם, אך אלה כפופים לטובת הקטין, ואינם יכולים לגבור עליה, כאשר היא מחייבת שלא לצמצם את תוצאי האימוץ.

ראו לענין זה:

בע"מ 1410/19 פלונית נ' פלוני, פסקה 2 (14.3.2019).

71. הכלל הוא שההכרזה על קטין כבן אימוץ משמעה אימוץ סגור. יחד עם זאת במקרים חריגים, יורה בית המשפט על אימוץ פתוח, אשר במסגרתו יתאפשר קשר, כזה או אחר, בין המאומץ לבין הוריו הביולוגיים, כשהדבר אף עולה עם טובת הקטין.

ראו לענין זה:

בע"מ 2795/18 פלונית נ' היועמ"ש, פסקה 2 (10.5.2018);

- 1 בע"מ 7/20 פלוגית נ' היועמ"ש, פסקה 5 (5.1.20).
- 2 72. במקרה דנן הן המומחים והן גורמי הטיפול סברו כי טובת הקטינה מחייבת אימוץ סגור,
3 ובית משפט קמא אימץ המלצותיהם, כפי שפירטנו לעיל.
- 4 יחד עם זאת השאיר בית משפט קמא "חלון קטן" למערערת להתעדכן מידי שנה במצבה
5 של הקטינה (ראו סעיף 22 לעיל).
- 6 לא מצאתי כי נפלה טעות בקביעה זאת של השופטת קמא המחייבת התערבות ערכאת
7 הערעור.
- 8 שוכנעתי גם אנוכי, כי טובתה של הקטינה מחייבת אימוץ סגור, כקביעת המומחים וגורמי
9 הטיפול על נימוקיהם, כפי שגם שוכנע בכך בית משפט קמא.
- 10 73. לכן, ובמענה לשאלה ה', בדין קבע בית משפט קמא כי אימוץ הקטינה דנן צריך להיות
11 אימוץ סגור.

12 סוף דבר

- 13 74. לאור כל האמור לעיל, שוכנעתי להורות על דחיית הערעור, וכך אמליץ לחברותי להורות.
- 14 75. כן אמליץ לחברותיי שלא לעשות צו להוצאות בערעור זה לנוכח נסיבות הענין.

15
16
17
18 חננאל שרעבי, שופט

19 השופטת אספרנצה אלון:

20 אני מסכימה.

21
22 אספרנצה אלון, שופטת

23 השופטת אילת דגן:

24 לאחר שעיינתי בפסק דינו של האב"ד, כב' השופט שרעבי, אני מסכימה לדבריו ומצטרפת למסקנתו
25 בדבר דחיית הערעור.

26
27
28
29 אילת דגן, שופטת

1 לאור כל האמור לעיל, הוחלט פה אחד לדחות את הערעור ללא צו להוצאות.

2 פסק דין זה מותר לפרסום תוך השמטת שמות הצדדים וכל פרט מזהה אחר.

3

4 ניתן היום כ"ה בשבט תש"פ, 20 בפברואר 2020.

5

6

7

8

9 השופט חננאל שרעבי, (אב"ד) השופטת אסתר הנצח אלון השופטת אילת דגן

10

11

12